

“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle İlgili Başlıca Yeni ve Farklı Düzenlemeleri”

Abant, 22 Ekim 2011

**Prof. Dr. Seza Reisoğlu
TBB Hukuk Başkanışmanı**

Tebliğ

A. GENEL OLARAK

I. 6102 sayılı Yasa maddelerinin farklı tarihlerde yürürlüğe girmesi.

Yeni Türk Ticaret Kanunu 14 Şubat 2011 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Yürürlük başlıklı 1534. Maddenin 1'inci fıkrasına göre kenar başlıkları metne dahil Yasa büyük çoğunlukla 01 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Buna karşılık Kanunun geçici 2 ve geçici 3'üncü maddeleri yayımı tarihinde -14.02.2011- yürürlüğe girmiştir. İnternet sitesi ile ilgili 1524. Madde ise yasanın yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra -01.07.2013- yürürlüğe girecektir.

1534. maddenin 2'nci fıkrasında, bu kanunun Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili hükümlerinin yürürlüğü için, fıkroda sayılan şirketler bakımından 01.01.2013 tarihi öngörülmüştür. 2'nci fıkroda c bendinde bankalar ve bağlı ortaklıkları da sayılmıştır.

1534. maddenin 4'üncü fıkrasında “bu kanun anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin 397 ila 406'ncı maddeleri 01.01.2013 tarihinde yürürlüğe girer.” denilmiştir.

II. Yeni Türk Ticaret Kanununda şirketlerle ilgili genel düzenlemelerin anonim şirketlere uygulanması.

Yeni T. Ticaret Kanununun; bazı bölümleri –örneğin kıymetli evrak- eski Ticaret Kanunundan önemli bir değişiklik içermemekte, buna karşılık; yeni Yasadaki en önemli yeni düzenlemelerden birinin Şirketler Hukukunda olduğu görülmektedir.

İkinci kitap “Ticaret Şirketleri” birinci kısmı “Genel Hükümler” başlığını taşımaktadır.

Yeni genel hükümler arasında;

- Tüzel kişilik ve ehliyet (Md.125)
- Birleşme, bölünme ve tür değiştirme (Md.134-194)
- Şirketler Topluluğu (Md.195-210)

önem taşımakta ve bu hükümler kuşkusuz anonim şirketler hakkında da uygulanmaktadır.

Aşağıda 6102 sayılı Yasanın ikinci kitap dördüncü kısım “Anonim Şirket” adı altında, on iki bölümden ve 234 maddeden oluşan düzenlemelerden en önemli olan maddeleri üzerinde durulacaktır.

B. GENEL OLARAK ANONİM ŞİRKETLER İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER (Md.329-563)

I. Ticaret Kanunu maddelerinin emredici nitelikte olması (Md.340)

“Emredici hükümler” başlıklı 340. maddeye göre;

“Esas sözleşme, bu kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların ön görülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanunla özgülenmiş olarak hüküm doğururlar”.

Bu yeni düzenleme ile kural olarak özel hukuk ilişkilerini düzenleyen Yasaların tamamlayıcı ve yorumlayıcı niteliğinde olduğu, açıkça yasada aksi belirtilmedikçe; akit serbestisi içinde istenilen düzenlemelerin yapılabileceği görüşü terk edilmiş; aksine bu Yasada açıkça izin verilmeyen hallerde, T. Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümlerinin “emredici hükümler olduğu vurgulanmıştır”.

Madde gerekçesinde “... hükmün açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmeye girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı... hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı” ileri sürülmekte; maddenin ikinci cümlesinin amacı “Sermaye Piyasası Kanunu, Bankalar Kanunu gibi çoğu kez yorum gücü içeren kanunlara kendi konuları çerçevesinde serbesti tanımak olduğu, hüküm uyarınca bu kanunların kendi alanlarında özgüleneceği, TTK'nuna müdahalede bulunmayacakları” ifade edilmektedir.

Yeni TTK'nun açıkça izin verdiği haller dışındaki tüm maddelerin emredici nitelikte olması nedeniyle, esas sözleşmede – hangi gerekçe ile olursa olsun – hiçbir şekilde Yasanın maddelerindeki düzenlemelerden farklı düzenlemelerin yapılamayacağı sonucuna varılacaktır. Buna karşılık bazı maddelerde yer alan ibareler, örneğin

Md. 531 de “ ... bir anonim şirketin haklı sebeple feshini sermayenin en az onda birinin” isteyebileceği ibaresi nedeniyle madde gerekçesinde belirtildiği gibi esas sözleşmede daha düşük bir oranın kararlaştırılması mümkün bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanuna göre (Md2/3) Anonim şirketler esas sözleşmelerini 14.08.2012 tarihine kadar –Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu süreyi 1 yıl uzatabilir.- bu kanuna uygun hale getirirler. Aksi takdirde esas sözleşmedeki düzenleme yerine yeni Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Yeni kanuna uygun hale getirme, esas sözleşme maddelerini değiştirme yanısıra, yapılacak yeni düzenlemeleri de kapsayacaktır.

II. Tedrici Kuruluşun kaldırılması

Yürürlükteki TTK.’nda “*anonim şirket ya tedrici veya ani şekilde kurulur*” denilmiştir (Md.276).

Yeni TTK’nda tedrici kuruluşa yer verilmemiş, 337. maddenin gerekçesinde “*Tasarı, tedrici kuruluşa yer vermediği için, kurucular sadece ani kuruluş sistemine göre tanımlanmıştır*” denilmiştir.

III. Halka açık olmayan anonim şirketlerde kayıtlı sermaye sistemine geçilmesinin kabul edilmesi (Md.332)

Yürürlükteki TTK’da kayıtlı sermaye sistemi kabul edilmemekte, ancak halka açık şirketler sermaye piyasası kanununun 12. Maddesi uyarınca kurulun izniyle kayıtlı sermaye sistemine geçebilmektedirler.

Yeni TTK’ya göre:

Tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi ifade eden esas sermaye 50.000 Türk Lirasından ve sermayenin arttırılmasında Yönetim Kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi en az 100.000 TL den az olamaz. Bu en az sermaye Bakanlar Kurulunca arttırılabilir (Md.332/1).

Halka açık olmayan şirketler gerekli şartları artık haiz olmadıkları takdirde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’ndan izin alarak kayıtlı sermaye sisteminden çıkabilecekleri gibi, bu sisteme alınırken aranan nitelikleri kaybettiklerinde istemleri bulunmasa bile aynı Bakanlık tarafından sistemden çıkartılırlar (Md.332/3).

Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine, daha sonra bu sisteme geçmelerine, sermayelerini arttırmalarına, kayıtlı sermaye tavanını yükseltmelerine, sistemden çıkmalarına veya çıkarılmalarına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak tebliğler ile düzenlenir. (Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Md 2/3)

Halka açık anonim şirketlerde ise kayıtlı sermaye sistemine geçiş ve kayıtlı sermayeden çıkış SPK'nın 12.maddesine ve Kurul'un iznine tabidir.

IV. Tek ortaklı anonim şirketlere imkan verilmesi (Md.338)

Yeni TTK'ya göre:

Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır. 330. Madde hükmü –özel kanunlara tabi anonim şirketler örneğinin bankalar- hükmü saklıdır. (Md.338/1).

Yeni Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte zorunlu olarak daha önce en az beş kişi tarafından kurulmuş olan anonim şirketler için geçici madde öngörülmemiş; her zaman beş veya yeni Yasaya göre birden fazla ortağı bulunan anonim şirketlerin tek ortaklı anonim şirkete dönüşmelerine imkan sağlanmıştır,

Pay sahibi bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna bildirilir.

Yönetim Kurulu bildirim yapıldığı tarihten itibaren yedi gün içinde şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir. Ayrıca hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması, hem de payların tek kişide toplanması halinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilir (Md.338/2).

338. madde tek pay sahipli anonim şirketlerin kurulması yanında sadece, pay sahibi sayısının bire düşmesini düzenlemiş olup; yeni Yasaya göre örneğin iki veya üç pay sahibi olan anonim şirketlerin kurulması mümkün ise de; Yasa beş veya daha fazla pay sahibi olan anonim şirketlerin pay sahiplerinin iki veya üçe düşmesi veya örneğin dört pay sahibi ile kurulmuş olan bir anonim şirketin pay sahibinin iki veya üçe düşmesi konusunda bir hüküm içermemektedir. Yeni Yasaya göre bir anonim şirket örneğin iki, üç ya da dört ortakla kurulabileceğine göre, daha fazla ortakla kurulmuş olan bir anonim şirketi örneğin iki ya da üç ortağa düşürülmesinin kabul edilmesi gerekir. O takdirde uygulanacak yöntem yeni TTK. göz önünde tutularak yargı kararlarıyla belirlenecektir.

Şirket tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap edemez, ettiremez. (Md 338/3)

V. Anonim şirkette, taahhüt edilen sermayenin belli bir süre içinde tamamını ödeme yükümlülüğü (Md.344)

Yürürlükteki TTK'na göre taahhüdün ¼'nün ödenmesi zorunluluğu bulunmakta, bakiyesinin ödeme zamanını yönetim kurulu belirlemektedir. Yeni TTK'nda;

“Nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir” (Md.344/1).

denilmiştir.

VI. Kurucu hisseler ile ilgili yeni düzenlemeler (Md.348/2-3)

“Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini herhangi bir bedel ödemedi iptal ederler, aksi takdirde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır” (Md.348/2).

“Dağıtılabilecek kâr mevcutsa, şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar” (Md.348/3).

VII. Müktesep ve vazgeçilmez hakların tanımlanmaması, tek tek sayılmaması, sadece yeni Yasada bu kavrama yer verilmesi (Md.452)

Yürürlükteki TTK.'nda “müktesep haklar” başlıklı 385. maddenin 2. fıkrasında müktesep haklar tanımlanmış; “müktesep haklar kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin iştirak haklarından doğan hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kâr payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır” denilerek başlıcaları sayılmıştır.

Yeni TTK.'nda sadece (Md.452);

“Genel Kurul aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir, müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır”

demekle yetinilmiştir.

Madde gerekçesinde;

“... müktesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan ve müktesep hakları sayan ikinci fıkra – yürürlükteki 385/2 maddesi – yanlış anlamalara yol açtığı için çıkarılmıştır ... tanım ise müktesep hakların tümünü kapsamıyordu ... kavramın (İsviçre Borçlar Kanununun aksine) muhafaza edilmesinin sebebi Kanunun bu tür haklara çeşitli hükümlerinde yer vermesi ve esas sözleşme ile bu nitelikte hak oluşturulabilmesidir. Nitekim kavramın kanundan tamamen çıkarıldığı İsviçre’de hukuki durum değişmemiştir. Hükümde müktesep hakların bir türünü oluşturan, başka bir yönden de mezkur haklardan tamamen farklı özellikleri olan vazgeçilmez haklara da kavram olarak yer verilmiştir

denilmiştir.

Bu durumda müktesep ve vazgeçilmez hakların tanımı ve neler oluşturduğu öğretisi ve yargı kararları ile belirlenecektir.

VIII. İmtiyazlı paylar (Md.478)

Yürürlükteki Yasada (Md.401) “*esas mukavele ile bazı nev’i hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması vesaire hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir*” denilmiştir.

Yeni T. Ticaret Kanununa göre;

- **İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir (Md.478/1)**
- **İmtiyaz kar payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır (Md.478/2)**
- **360. madde hükmü saklıdır (Md.478/3)**

Madde gerekçesine göre; *Mevcut paylara imtiyaz tanınabilir... imtiyaz kişiye değil, paya tanınabilir... imtiyaz esas itibariyle mal varlığı haklarında tanınabilir. Bunun bir istisnası olan oyda imtiyaz ayrı bir rejime bağlanmıştır. Esas sözleşme ile bazı paylara yeni pay sahipliği hakkı veya hakları tanınabilir.*

Madde gerekçesinde “*imtiyaz kişiye değil, paya tanınabilir*” denilmekte ise de, yeni TTK’unda “*belirli gruplara*” diğer bir deyişle pay sahiplerine de imtiyaz tanınmış olup, 478. maddenin 3. fıkrasında bu hususa “*360. madde hükmü saklıdır*” denilerek değiştirilmiştir.

Yürürlükteki 6762 sayılı TTK. 01.01.2012 tarihinde yürürlükten kaldırılacak ise de, 6215 sayılı bazı kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 15. maddesi ile 401. maddesine, birinci fıkrasından sonra gelmek üzere iki ve üçüncü fıkralar eklenmiş ve ikinci fıkrada “pay sahipleri arasında Devlet İl Özel İdaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşları bulunan anonim şirketlerde ve iştiraklerinde, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflar lehine tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere diğer pay sahiplerinden biri veya birkaçı lehine bu kanunda düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez” denilmiştir.

Üçüncü fıkrada ise, “ikinci fıkraya aykırı esas sözleşmeler, bu maddenin yürürlüğe girdiği 26.03.2011 tarihinden itibaren altı ay içinde -26.09.2011 tarihine kadar- anılan fıkra hükmüne uygun hale getirilir... değişikliklerin... bu süre içinde gerçekleştirilememesi halinde ilgili esas mukavele hükümler bu sürenin dolduğu tarihte kendiliğinden geçersiz hale gelir ve esas mukavelede öngörülen imtiyazların tümü kanunen sona erer” hükmüne yer verilmiştir.

Bu ilave Anayasanın temel haklarına aykırı olduğu gibi; her an örneğin bir derneğin veya vakfın bir anonim şirketin birkaç hissesini alması halinde, gerek bu anonim şirkette ve gerekse tüm iştiraklerindeki iştirak oranı ne kadar düşük olursa olsun tüm imtiyazları kanunen sona erdirmesi nedeniyle de savunulamaz niteliktedir.

Ayrıca maddede, yürürlükteki Yasanın 401. maddesinde esas mukaveleyle bazı hisse senetlerine imtiyaz hakkı sağlanırken, burada hisse senetlerine değil fakat

“pay sahiplerine” tanınan imtiyazlardan söz edilmektedir. Yeni TTK’nun 360. maddesinde belli grup ya da azınlık oluşturan pay sahiplerine de imtiyaz tanınırken, yürürlükteki Yasada imtiyaz sadece paylara tanınmış ise de, ancak yerleşik Yargıtay kararlarına göre pay sahiplerine de imtiyaz tanınabilmektedir. Bu durumda esasen kanuna aykırı olan yeni düzenlemenin dar yorumlanması, sadece esas mukavelede açıkça “pay sahiplerine” imtiyaz tanınması halinde uygulanması doğru olacaktır. 01.07.2012 tarihinden itibaren 6762 sayılı Yasa 401. maddedeki değişikliklerle birlikte sona erecek, geçerli olarak şirketlerde yeni imtiyazlar tesis edilebilecektir.

IX. Sermaye artırımlarında rüçhan hakkını kullanmanın ayrıntılı olarak yeni esaslara bağlanması (Md.461)

Yürürlükteki TTK’nda (Md.394);

“Umumi heyetin esas sermaye artırımına müteallik kararında aksine şart olmadıkça pay sahiplerinden her biri, yeni hisse senetlerinden şirket sermayelerindeki payları ile mütenasip miktarını alabilir”

denilmiştir.

Yeni TTK’na göre (Md. 461);

- Genel Kurulun, esas sermayenin artırımına ilişkisi kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler olduğu takdirde ve en az esas sermayenin %60’nın olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir, özellikle halka arz, işletmenin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması, işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep sayılır (Md.461/2)
- Rüçhan hakkı devredilebilir (Md.461/4).
- Şirket, rüçhan hakkı tanıdığı pay sahiplerinin bu hakları kullanmalarını nama yazılı payların devredilmelerinin esas sözleşme ile sınırlandırılmış olduğunu ileri sürerek engelleyemez (Md.461/5)

X. Şarta bağlı sermaye artırımının kabulü (Md.463-472)

Yürürlükteki TTK’da şarta bağlı sermaye artırımını ile ilgili bir madde bulunmamakta, SPK’da hisse senediyle değiştirilebilir tahvile 14.maddede yer verilmektedir.

Yeni TTK.’nda ilk defa getirilen bir düzenleme ile

- Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller ve benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanma yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir (Md.463/1)
- Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar (Md.463/2)

denilmiş ve sistemin çalışması ayrıntılı biçimde 464-472. maddeler arasında düzenlenmiştir. 463. maddenin gerekçesinde özetle “*çeşitli ülkelerin kanunlarında –Alman, Avusturya, Fransa, İsviçre- hemen hemen aynı kurullarla düzenlenmiş bulunan şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin Tasarının 463-472 maddelerinin kaynağı İsviçre BK. Md.653-i’dir. ...Bu usulde sermaye uzun sayılabilecek bir süre içinde, değiştirme veya alım hakları sahipleri tarafından kullanıldıkça artar*”

.... Kayıtlı sermaye sisteminin aksine ŞSA’da genel kurul yönetim kuruluna herhangi bir yetki devrinde de bulunmamaktadır. ŞSA için esas sözleşmede bir hüküm bulunmalı, artırımın şartları ve kuralları bu hükümde yer almalıdır. ... bir ŞSA tamamlanınca, ona ilişkin sözleşme maddi hükmünü tamamladığı için sözleşmeden çıkarılır... genel kurul kararı bir esas sözleşme değişikliği niteliğindedir... Topluluk şirketleri ibaresi 195 ve devamı maddelerindeki şirketleri ifade eder.

Yeni TTK’unda ayrıca şartlı sermaye artırımının toplam itibari sermayenin yarısını aşamayacağı (Md.464), esas sözleşmede tüm ayrıntılarıyla şartlı sermaye artırımını ile ilgili yer alması zorunlu hususlar (Md.465), pay sahiplerinin korunması, değiştirme ve alım hakları içeren senetler ihraç edildiği takdirde haklı sebepler dışında senetlerin önce pay sahiplerine önerilmesi (Md.466); değiştirme veya alma hakkını haiz bulunan kişilerin korunması –devir sınırlandırılmalarının ileri sürülememesi- (Md. 467) sermaye artırımının gerçekleştirilmesi (Md. 468), Yönetim kurulunun esas sözleşmeye uygun duruma getirmesi (Md.470), esas sözleşmeye değişikliğinin ticaret siciline tescili (Md.471), değiştirme ve alım hakları sona erince şarta bağlı sermaye artırımının dayanağı olan hükmün sözleşmeden çıkarılması ve sicilden silinmesi (Md.472) düzenlenmiştir.

XI. Hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması zorunluluğu, nama yazılı pay senetlerinin ise azınlık isterse bastırma zorunluluğu (Md.486/2-3)

Yürürlükteki TTK’nda, pay senetlerinin bastırılması zorunluluğu ön görülmemiştir.

Yeni T. Ticaret Kanununa göre;

- **Paylar hamiline yazılı ise Yönetim Kurulu, pay bedelinin tamamını ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp sahiplerine dağıtır (Md.486/2).**
- **Azlık istemde bulunursa, nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır (Md.486/3).**

486. maddeye aykırılık –pay senetlerinin bastırılmaması- halinde cezai bir yaptırım (Md.562-563) öngörülmemiştir. Pay senedi bastırılmamasından ötürü ortaklar zarara uğrarlarsa; şirkete ve Yönetim Kuruluna karşı dava hakkına sahiptir (Md.553/1).

XII. Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri (Md.489)

Yürürlükteki Yasaya (Md. 415) paralel şekilde; yeni TTK'nda "**Hamiline yazılı pay senetlerinin devri şirket ve üçüncü kişiler hakkında zilyetliğin geçirilmesi ile hüküm ifade eder**" (Md.489) denilmiştir.

Ancak yeni Yasada hamiline yazılı hisse senetlerinin üç ay içinde bastırılması zorunluluğu getirilmiştir (Md.486/2).

XIII. Nama yazılı hisse senetlerinin devri için esas sözleşmede şirketin onayına gerek olmaması (Md.490)

Yürürlükteki Yasada (Md. 416/2) nama yazılı hisse senedinin devrinin şirketin onayını gerektirip gerektirmediğinden tamamen bağımsız olarak; hisse senedinin ciro ve teslimi sonucu devralan kişi, senedin mülkiyetine sahip olmakta; ancak şirkete karşı haklara – genel kurula katılma, oy hakkı sahip olması için pay defterine kaydı zorunlu olmaktadır. Yeni TTK'da (Md.490) ise; sadece esas sözleşmede onaya gerek olmaması halinde, yürürlükteki Yasaya paralel bir düzenleme getirilmiştir.

Yeni TTK'da;

- **Kanunda veya esas mukavelede aksi öngörülmedikçe nama yazılı paylar herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın devredilebilir" (Md.490/1).**
- **Şirketle ilişkilerde sadece pay defterine kayıtlı bulunan kimse pay sahibi ve intifa hakkı sahibi olarak kabul edilir (Md.499/4)"**

denilmekte olup, yeni malikin, başvurusu üzerine devralan pay defterine kaydedilecek, şirketle ilişkilerinde – genel kurula katılma, oy kullanma – hak sahibi olacaktır.

XIV. Nama yazılı hisse senetlerinin devri için esas sözleşmede şirketin onayına gerek olması

a) Genel olarak

Yeni TTK'nda devrin onayı gerektirmediği hallerde, yürürlükteki Yasaya paralel düzenleme öngörülmüş iken, esas sözleşmede nama yazılı hisse senetlerin devri konusunda onayın gerekli olması halinde senetlerin borsada kayıtlı olup olmamasına göre farklı düzenlemeler getirildiği gibi, borsada kayıtlı senetlerin borsada veya borsa dışında devredilmesi halinde de, keza nama yazılı hisse senedini devralanın hakları açısından da farklı esaslar kabul edilmiştir.

b) Esas sözleşme ile nama yazılı payların devrinin şirketçe onayı konusunda ilkeler (Md.492)

Yürürlükteki TTK'na göre (Md.416/1) "**nama yazılı hisse senetleri, esas mukavelede aksine hüküm olmadıkça devrolunurlar**". Yeni TTK'nunda da (Md.492/1) "**Esas sözleşme, nama yazılı payların ancak şirketin onayıyla devredilebileceği öngörülebilir**"

denilmiş ancak gerekçede “Birinci fıkra... sadece ilkeyi belirlemiştir. ... bu ilkenin uygulamasının nasıl olabileceği, izleyen maddelerde, hisse senetleri borsaya kote edilmiş şirketler ile edilmemiş şirketlerde ayrı ayrı gösterilmiştir” şeklinde bir açıklama yapılmıştır.

492/2. fıkrada “**ayrıca bu sınırlama intifa hakkı kurulurken de geçerlidir**” denilmiştir. Gerekçeye göre “intifa hakkının açık bir hükümlerle düzenlenmesinin nedeni intifa hakkı sahibinin oy hakkına sahip olmasıdır”.

492/3. fıkraya göre “**şirket tasfiyeye girmiş ise devredebilirliğe ilişkin sınırlamalar düşer**”.

- c) Borsaya kote edilmemiş nama yazılı pay senetleri açısından (Md.493-494)

Yürürlükteki TTK’na göre (Md.418) “Şirket, devir keyfiyetini esas mukavelede derpiş olunan sebeplerden dolayı pay defterine kayıttan imtina edebilir. Sebep gösterilmeksizin dahi kayıttan imtina olunabileceği şartının esas mukavelede konması caizdir”.

Yeni TTK’nda ise borsaya kote edilmiş ya da edilmemiş nama yazılı paylar açısından farklı yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Yeni TTK’na göre Borsaya kote edilmemiş olan nama yazılı paylar ile ilgili olarak kabul edilen esaslara göre; Şirket,

- **Esas sözleşmesinde öngörülmuş önemli bir sebebi ileri sürerek veya devredene payların başvurma anındaki gerçek değeri ile kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek onay istemini reddedilebilir (Md.493/1).**
- **Pay sahibinin çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteriyorsa, önemli sebep oluşturur (Md.493/2)**
- **Devralan, payları kendi adına ve hesabına aldığını açıkça beyan etmez ise, şirket devrin pay defterine kaydını reddedebilir (Md. 493/3)**

493. madde gerekçesine göre;

Anonim şirket her türlü haklı görülebilecek sebebi haklı sebep olarak esas sözleşmesine koyamaz. Haklı sebepler ikinci fıkrada gösterilen kategorilerden birine girmelidir. Ayrıca esas sözleşmede 493. maddenin 2. fıkrasına göndermede bulunmak yeterli değildir.

... İkinci fıkradaki Bileşim sözcüğünü, Türkçede de kullanılan pay sahiplerinin kompozisyonu şeklinde anlamak doğru olur.

Üçüncü fıkradaki beyan ile ikinci fıkradaki haklı sebeplerin dolanılmasının olabildiğince engellenmesi amaçlanmıştır.

Borsada kote edilmemiş nama yazılı hisse senetlerinin devrinin hükümleri ile ilgili düzenlemeye göre;

- **Devir için gerekli onay verilmediği sürece, payların mülkiyeti ve paylara bağlı tüm haklar devredende kalır (Md.494/1).**
- **494/1. fıkranın bir istisnası olarak payların mirası, mirasın paylaşımı arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği, iktisap edilmesi halinde, şirketin onayına gerek olmaksızın bunların mülkiyet ve bunlardan kaynaklanan mal varlığına ilişkin haklar derhal devralana geçer. Buna karşılık devralanın genel kurula katılma hakları ile oy hakları ancak şirketin onayı ile devralana geçer (Md.494/2); 493/4. fıkrasına göre şirket payları satın almayı önerir ve bu öneri kabul edilmez ise onay vermeyi reddedebilir, devralan genel kurula katılamaz.**
- **Şirket onaylamaya ilişkin istemi aldığı tarihten en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksız ise onay verilmiş sayılır (Md.494/3).**

Yürürlükteki Yasada nama yazılı hisse senetlerinin mülkiyeti devredilse bile, devir şirket defterine kaydedilmedikçe pay defterinde kayıtlı eski ortakların şirkete karşı genel kurula katılma, oy kullanma gibi haklara sahip olmakta devam ettikleri kabul edilirken, yeni TTK. 494 ve 497. maddelerde tam aksi görüş açıklanmıştır.

494. madde gerekçesinde “Anonim şirketin onayı (pay senetlerinin) mülkiyeti üzerine belirleyici ve tanımlayıcı bir hukuki işleve sahiptir. ... devir için onay verilmediği sürece hisse senetlerinin mülkiyeti ve paylara bağlı bütün haklar devredende kalır ve devreden tarafından kullanılır” denilmiştir.

Aynı konuya borsaya kote edilmiş nama yazılı paylarla ilgili 497. maddenin gerekçesinde de değinilmiştir. “Genel bir değerlendirme yapıldığında kanunun borsaya kote edilmemiş bulunan nama yazılı pay senetlerinde 494. maddede “pay sahipliği haklarının bütünlüğü” ilkesinin kabul edildiği görülür. Bu ilke söz konusu pay senetlerinin devirlerinde, şirket onay vermediği sürece mezkûr pay senetlerinin mülkiyeti ile pay senetlerine bağlı tüm hakların devredende kaldığı, onay verilmesi halinde mülkiyetin ve hakların geçtiğini ifade eder. Bütünlük geçiş yönünden haklarda bölünme olmadığını ifade eder.

- d) Borsaya kote edilen nama yazılı hisse senetleri açısından (Md.497)

aa. Tanımaya bağlı olmaksızın paylardan kaynaklanan hakların iktisabı

- **Borsaya kote edilen nama yazılı paylar, borsada iktisap edildikleri takdirde paylardan kaynaklanan haklar payların devri ile birlikte devralana geçer. Borsada kote edilen nama yazılı payların, borsa dışında iktisap edilmeleri halinde söz konusu haklar pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için devralanın şirkete başvurması ile devralana geçer (Md.497/1).**

497/1. maddeye göre paylardan kaynaklanan hakların – senede bağlı mülkiyet hakkı, rüçhan hakkı gibi- iktisabı açısından payların borsada iktisabı ile borsa dışında iktisabı arasında tek fark nama yazılı payların borsada iktisap edilmesi halinde derhal; borsa dışında iktisap edilenlerin ise pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için şirkete başvurulduğu tarihte – şirketin – tanınmasından tamamen bağımsız olarak – devralana geçmesinden ibarettir.

bb.Şirketin nama yazılı payları iktisap eden kişiyi tanımayı ret etmesi (Md.395)

Şirket kural olarak esas sözleşmede onay gerekse dahi borsaya kaydedilmiş olan payları iktisap eden kişiyi 495. maddedeki istisnalar dışında pay sahibi olarak tanımak zorundadır.

Bunun istisnaları;

- **Esas sözleşmede; sermayeyi esas alan ve yüzde ile ifade edilen bir üst sınırın öngörülmesi ve bu üst sınırın aşılması veya (Md.495/1)**
- **İstemde bulunan devralanın; payları kendi ad ve hesabına aldığını beyan etmemesidir (Md.495/2).**

O takdirde şirketin bu devri reddetme hakkı vardır.

495. maddede borsada kote edilmiş olan paylar açısından bir ayırım bulunmamasına rağmen madde gerekçesinde “... hüküm, nama yazılı pay senetleri borsaya kote edilmiş bulunan anonim şirketlerde; borsadan iktisap halinde, şirketin iktisap edeni pay sahibi olarak tanımamak, yani esas sözleşmesine koymakta serbest olmadığını belirtmektedir” “... hükmün uygulama şartı, nama yazılı pay senetlerinin borsaya kote edilmiş olması ve pay senetlerinin borsadan alınmasıdır. Borsa dışında iktisap halinde 497. madde uygulanır” denilmiştir.

Tanımayla ilgili olarak

- **Devralan, şirket tarafından tanınmaya kadar, paylardan doğan genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamaz. Tüm diğer pay sahipliği haklarının, özellikle rüçhan hakkının kullanılmasında,**

iktisap eden herhangi bir sınırlamaya tabi değildir (Md.497/2).

İkinci fıkraya göre borsaya kote edilen paylar ister borsada, ister borsa dışında iktisap edilsin; *paylardan kaynaklanan hakların* dışında sayılan genel kurula katılma, oy hakkı veya oy hakkına bağlı hakların kullanılması dolayısıyla nama yazılı payların, pay defterine kaydı ancak devrin, payları iktisap eden şirket tarafından tanınması halinde mümkündür. Şirket tanımayı haksız olarak ret ederse, nama yazılı payı devralan mahkemeye başvurabilecek, mahkeme kararının kesinleşmesi tarihinden itibaren şirket payı devralanı pay defterine kaydedecek, devralan oy hakkını ve buna bağlı hakları da kullanabilecek, şirketten zarar ziyan da talep edebilecektir (Md.497/4).

Şirketin, esas sözleşmenin tanıdığı payın devrine onayı ret hakkını kullanması halinde de; nama yazılı payı devralan, şirket pay defterine oy hakkından yoksun pay sahibi olarak kaydedilecektir (Md.497/3).

497. maddenin gerekçesinde çeşitli konulara açıklık getirilmiştir. Madde gerekçesine göre *“Tasarı borsaya kote edilmiş bulunan nama yazılı pay senetlerine hakların geçişinde “oy hakkı ve ona bağlı hakları” diğer pay sahipliği haklarından ayırmıştır.*

XV. Pay defterine kayıt (Md.499)

Yürürlükteki TTK’unda (Md.417/1) *“Şirket nama yazılı hisse senetlerin sahiplerini ad ve soyadı ve adresleri ile pay defterine kaydeder”* denilmiştir.

Yeni TTK’nda, pay defterine sadece nama yazılı hisse senetleri sahiplerinin değil ***“senede bağlanmamış pay sahiplerinin ve intifa hakkı sahiplerinin de kaydedileceği”*** şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir (Md.499).

XVI. Anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesi, rehin alması (Md.379-386)

Yürürlükteki TTK 329. maddesinde *“Şirket kendi hisselerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin olunması neticesini doğuran aktler hükümsüzdür”* kuralı getirildikten sonra bu kurala altı istisna konmuş, (1) no’lu istisnaya dayanılarak devralınan hisselerin derhal imha edileceği; diğer istisnalarda senetlerin ilk fırsatta tekrar elden çıkarılması kabul edilmiştir.

Yeni TTK’da ise bir anonim şirketin paylarını iktisap etmesi veya rehin olarak kabul etmesi sınırlı da olsa ayrıntılı biçimde yedi madde halinde kabul edilmiştir (Md.379-386).

379/1. maddesinde; “**Bir şirket kendi paylarını esas veya çıkarılmış sermayenin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez**” denildikten sonra şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesinin koşulları belirlenmiştir. Şirketin paylarını kanuna karşı hile ile iktisap etmesi (Md. 380) payların yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi için iktisabı (Md.381), 379. madde hükmüne bağlı olmaksızın payların iktisap edilebileceği haller (Md.382), payların ivazsız iktisabı (Md.383), payları elden çıkarma (Md.384-386) ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

388. Madde gerekçesinde;

“...bir anonim şirketin Tasarınının 379-381. maddeleri hükümleri uyarınca kendi paylarını iktisap etmesi halinde, bu paylardan kaynaklanan rüçhan haklarını kullanıp kullanamayacağı, yani kendi paylarını taahhüt edip edemeyeceği sorununun çözümü öğretiyeye açıktır ... Devren iktisapta 377 ve devamı hükümleri uygulanacağı için bu tür iktisaplar 388. maddenin kapsamı dışındadır” denilmiştir.

379 ve devamı maddelere göre bir şirketin kendi hisselerini iktisabın geçerli olması halinde, şirket bu payları elden çıkarma zorunda olmadığından (Md. 385) 388. madde uygulanmayacak; anonim şirketin bu paylardan kaynaklanan rüçhan hakkını kullanabileceği sonucuna varılacaktır.

XVII. Anonim şirketin kendi paylarını taahhüt yasağı (Md. 388)

Yürürlükteki TTK uygulamasında bir şirketin kendi paylarını taahhüt edemeyeceği konusunda açık bir düzenleme bulunmamakta, sadece 285. maddede “*esas sermayeye tekabül eden payların muvazaadan arî olarak tamamen taahhüt edilmiş olması şarttır*” denilmekte; bir şirketin kendi paylarını taahhüt edemeyeceği kabul edilmektedir.

Yeni TTK’unda bu konuda ayrıntılı bir düzenleme kabul edilmiştir.

- **Şirket kendi paylarını taahhüt edemez (Md.388/1)**
- **Üçüncü bir kişinin veya bir yavru şirketin kendi adına fakat şirket hesabına şirketin payını taahhüt etmesi, şirketin kendi payını taahhüt sayılır (Md.388/2)**
- **Birinci ve ikinci fıkraya aykırı hareket halinde söz konusu payları kuruluşta kurucular, sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri taahhüt etmiş sayılır ve bunlar pay bedellerinden sorumlu olurlar. Kanuna aykırı taahhütte herhangi bir kusurları bulunmadığını ispat eden kurucular ve sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulurlar (Md. 388/3)**
- **Birinci ve üçüncü fıkra hükümleri ana şirketin paylarını taahhüt eden yavru şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Söz konusu paylar şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından taahhüt edilmiş, kabul olunur. Üyeler pay bedellerinden sorumludur (Md.388/4).**

Maddenin çok kötü kaleme alındığı görülmekte olup; madde gerekçesine göre bir yorum yapıldığı takdirde aşağıdaki sonuçlara varılacaktır.

“Şirket kendi paylarını taahhüt edemez.” (Md. 388/1) denildikten sonra, üçüncü kişinin veya yavru şirketin kendi adına fakat şirket hesabına anonim şirketin payını taahhüt etmesi (Md.388/2)’de şirketin kendi payını taahhüt sayıldığından geçersiz olacak ve gerek 1. ve gerekse 2. fıkraya aykırı hareket halinde söz konusu payları yönetim kurulu üyeleri taahhüt etmiş sayılacaktır. Bu taahhüt (3. fıkra) madde lafzının aksine, şirkete ortak olma anlamına gelen bir taahhüt olmayacak, pay taahhüdü yine geçersiz sayılacak ve anonim şirket yönetim kurulu üyeleri geçersiz pay bedellerinden şirkete karşı müteselsilin sorumlu olacaklardır. Ancak geçersiz pay bedellerinden ötürü sorumluluğun kapsamı konusunda ne maddede ne de madde gerekçesinde bir açıklama bulunmamaktadır. Yönetim kurulu üyeleri kusursuz olmaları halinde; sorumluluktan kurtulacaklardır.

C. YÖNETİM KURULU ÜYELERİ İLE İLGİLİ YENİ DÜZENLEMELER (MD.359-396, 553)

I. Yönetim Kurulunun Yasada öngörülen nitelikleri içermek koşulu ile bir ya da daha fazla kişiden oluşması ve nitelikleri (Md.359/2)

Yürürlükteki TTK’nda yönetim kurulu üyelerinin nitelikleri ile ilgili bir düzenleme bulunmamakta, sayıları ise en az üç olarak belirlenmektedir (Md.312/1).

Yeni Yasaya göre ise;

- Anonim şirketin, Yönetim Kurulu; ortak sayısı kaç kişi olursa olsun bir veya birden fazla kişiden oluşur, diğer bir deyişle bir ortağın bulunması halinde de yönetim kurulu birden fazla kişiden oluşabileceği gibi; çok ortaklı bir anonim şirkette de yönetim kurulu üyesi tek kişi olabilir (Md.359-1). Temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şarttır. (Md. 359/1) Tek kişilik yönetim kurulunda üye mutlaka bu şartı yerine getirecektir. (Md. 359/3)
- Yönetim kurulu üyesinin tam ehliyetli olması gerekir (Md.359-3)
- Yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunludur. Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmaz (Md.359-3). Bu durumda örneğin 2, 3, 4 kişilik yönetim kurullarında bir üyenin yüksek öğrenim görmüş kişiler arasından seçilmesi zorunludur. Bu kurala uymamanın bir cezai yaptırımını, bulunmamakta, örneğin yönetim kuruluna seçilen 3 veya 4 kişiden hiçbirinin yükseköğrenim görmemiş olması halinde ne olacağı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Üyelerden hiçbirinin istifa etmemesi halinde; yönetim kurulu seçiminin tekrarı gerekecektir.

- Yürürlükteki TTK'nda (Md.312-2) “*İdare meclisi pay sahibi ortaklardan teşekkül eder*” denilmesine karşılık yeni TTK'da bu koşula yer verilmemiştir.
- 359. maddenin son fıkrasında “**Üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir**” denilmektedir. Bu fıkranın süresi bittiği için üyeliği sona eren bir üyenin tekrar seçilmesini gerekçede de açıkça değinildiği gibi engellemeyeceği kuşkusuzdur. Keza süresi dolmadan istifa eden bir üyenin üyeliği son bulacak ise de tekrar seçilmesine engel yoktur.

Madde gerekçesinde “*son fıkra... 363. maddenin ikinci fıkrası başta olmak üzere ilgili hükümlerle birlikte yorumlanmalıdır*” denilmiştir. 363. maddenin 2. fıkrası, kişinin iflas etmesi, ehliyetinin kısıtlanması, üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybetmesi halinde üyeliğin herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erdiğini düzenlenmekte olup; bu üyeliği sona erdirme sebepleri yeniden seçilmeye de engeldir.

II. Tüzel kişilerin doğrudan yönetim kurulu üyesi olması (Md.359)

Yürürlükteki TTK'nun 312. maddesinde “*... hükmi şahıs idare meclisi azası olamaz. Fakat hükmi şahsın temsilcisi olan hakiki şahıslar idare meclisine aza seçilebilirler*” denilmekte, temsilci seçilen gerçek kişiler ile tüzel kişi arasında gerçek anlamda bir vekâlet ilişkisi olmadığı; tüzel kişinin temsilcisine yönetim kurulunda oy kullanması için talimat veremeyeceği, azledemeyeceği; temsilci üyenin tüzel kişinin değil; fakat şirketin menfaatlerini korumakla görevli olduğu kabul edilmektedir.

Yeni Yasaya göre;

- **Tüzel kişi doğrudan yönetim kuruluna üye olarak seçilebilir (Md.359/2).**
- **Tüzel kişi üye seçildiği takdirde tüzel kişi ile birlikte, tüzel kişi adına tüzel kişi tarafından belirlenen bir gerçek kişi ile tescil ve ilan edilir ve şirketin internet sitesinde açıklanır (Md.359/2).**
Madde gerekçesinde “*tüzel kişiyi temsil edecek gerçek kişinin; tüzel kişinin önerisi ile genel kurul tarafından seçileceğine dair bir hüküm esas sözleşmeye konamaz, konursa geçersiz olur*” denilmiştir.
- Genelde temsilcinin temyiz kudretine sahip olması yeterli iken 359/3. Fıkra **tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması şarttır.** denilmiştir.
- **Sadece tescil edilmiş bu gerçek kişi yönetim kurulu toplantılarına katılıp oy kullanabilir. (Md 359/2)**
- **Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş olan kişiyi her zaman değiştirebilir (Md.364/1).** Yeni düzenlemede; tüzel kişinin kendisinin yönetim kurulu üyesi olması; istediği zaman temsilcisini değiştirmesi Borçlar Kanunu anlamında bir vekâlet akdi ilişkisini göstermektedir. Tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişi, tüzel kişinin talimatı çerçevesinde yönetim kurulunda oy kullanacak, ancak yönetim kurulu üyesi; tüzel kişinin kendisi

olduğundan; temsilcisi gerçek kişinin yönetim kurulunda kullandığı oylardan ötürü kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülükleri ihlal ettiği takdirde, temsilci gerçek kişi değil fakat üye tüzel kişi 553 ve 557 maddeye göre şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı sorumlu olacaktır.

Madde gerekçesinde de “... tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olarak sorumlu tutulmasının yolu açılarak şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara güvence verilmiştir” denilmiştir.

Keza gerekçede belirtildiği gibi “... gerçek kişiyi belirlemek ve değiştirmek hakkı sadece tüzel kişiye aittir. Ancak şirketin haklı sebeplerinin varlığı halinde, tüzel kişiden değiştirme talebinde bulunma hakkı vardır”.

Buna karşılık gerek haksız fiillerden, gerekse yeni TTK. 562 ve 563. maddelerine göre yönetim kurulu üyelerinin işledikleri suçlar ve cezalardan sorumlu olan, doğrudan tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişidir.

III. Belli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi (Md.360)

Yürürlükteki Yasada belli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi ile ilgili bir düzenleme yoktur. Buna karşılık Yargıtay’ın çeşitli kararlarında, esas sözleşmede gruplara, yönetim kuruluna aday gösterme hakkının tanınmasının TTK. 401. maddeye göre “vesaire hususlar” ibaresi kapsamında bir imtiyaz olduğu ve grubun gösterdiği adayı genel kurulun seçme zorunda bulunduğu yeni TTK 360. Maddenin gerekçesinde ifade edilmiştir.

Yeni TTK’unda belli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi düzenlenmiştir. Esas sözleşmede öngörülmesi şartı ile;

- **Belli pay gruplarına**
- **Özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine**
- **Azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir**

Bu amaçla yönetim kurulu üyelerinin belli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday gösterme hakkı da tanınabilir (Md.360/1).

Her pay sahibi yönetim kurulu üyeliğine aday gösterebilecek ise de, yürürlükteki yasadaki farklı olarak 360.maddedeki hallerde haklı bir sebep bulunmadıkça, genel kurulun gösterilen aday veya adayları seçme yükümlülüğü bulunmaktadır. Genel kurulun gösterilen adayı seçmemesi; başka kişileri yönetim kuruluna seçmesi kabili iptal bir karar olmayıp, emredici bir yasa hükmüne aykırı olduğundan geçersiz olacak; belirtilen kişinin ya da adayın seçilmemesi halinde; yönetim kurulu esas sözleşmeye göre oluşturulmamış sayılacağından, şirket organsız kalacaktır.

Maddeye göre bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı halka açık anonim şirketlerde, yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamayacaktır. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler saklıdır. (Md.360/1) Bu durumda halka açık olmayan anonim şirketlerce, genel kurulun tüm yönetim kurulu üyelerini, gruplarca veya azınlıkça gösterilen veya önerilen kişiler arasında seçme şeklindeki esas sözleşme maddelerinin geçerli olduğu ileri sürülebilecek, ancak bu durum paydaşların büyük çoğunluğunun temsil edilmemesi halinde sorun yaratacaktır. Yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan haklar imtiyazlı sayılmaktadır. (Md 360/2)

Madde gerekçesinde, maddenin İSV. BK. 709 maddeden esinlendiğine ve 478. maddedeki paya imtiyaz tanınabileceği şeklindeki düzenlemeye bir istisna getirdiğine değinildikten sonra *“Bu istisna tarihi sebeplere dayanmaktadır. Çünkü 6762 sayılı Kanunda, bu tür bir istisnaya yer verilmiş olmamasına rağmen Yargıtay’ın otuz yılı aşkın süreden beri uygulanan yerleşik içtihadı grup imtiyazlarının tanınması yönündedir. Teori ile bağdaştırılması güç olan bu istisna ilkesel kararlar ve öğretisi ile kendini kabul ettiren bir hukuk haline gelmiştir”* denilmiştir.

Keza madde gerekçesinde; hem azlığın, hem de belirli pay sahipleri grupların belirlenmesinin güçlüğüne değinilmekte, imtiyazlı ortakların diğer pay sahiplerinden nasıl ayrılacağı hususları çeşitli örnekler verilerek açıklamalar yapılmaktadır. Bu örneklerden anonim şirket esas sözleşmesinde azlığa ya da belirli pay gruplarına yönetim kurulunda temsil edilmesi imtiyazı verilirken yararlanılacaktır. Madde gerekçesine göre *“... Bunun için somut olayın özelliklerinin ortaya çıkarabileceği istisnalar bir yana; yüzdelerin anılması yeterli olmayabilir. Bunun yerine pay senedi numaraları ve sayıları ayırt edilebilirlik yönünden daha iyi bir ölçüdür. Azlığın iyi tanımlanmaması imtiyazların korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasını güçleştirebilir.*

Pay sahipleri grupları arasında yan sanayi mensupları, bayiler vs. yer alabilir. Temsil edilme hakkı, bazı kurul üyelerinin, belirli pay sahibi grupları arasından seçilmeleri veya başkasını aday önerme hakkı tanınması şeklinde de öngörülebilir.

IV. Yönetim Kurulu Toplantılarının Elektronik Ortamda Yapılması

Yeni TTK’nda ilk defa bu imkan sağlanmıştır.

- **Esas sözleşmede düzenlenmiş olmak şartıyla anonim şirket yönetim kurulu toplantıları elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da yapılabilir. Bu toplantılarda, toplantı ve karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır. (Md.1527/1).**
- **Esas sözleşme gereği şirket yönetimi bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa bütün araçları sağlar (Md.1527/4).**
- **Yönetim Kurulunda oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar ile pay sahibinin temsilcisine**

internet sitesi aracılığı ile talimat vermesi esas ve usulleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. (Md 1527/6).

Madde gerekçesinde *“günümüzün teknik ilerlemelerini dikkate alarak Tasarı sermaye şirketlerinde ... yönetim kurulu toplantılarının ... online yapılmasını mümkün kılmaktadır. ... yönetim kurulu toplantılarında online alınan kararlar geçerlidir. Bu kararlar güvenli elektronik imza ile imzalanabilecekleri gibi, daha sonra fiziki imza ile karar altına alınabilirler. Anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantılarının online olarak yapılabilmesi özellikle yabancı sermayeli şirketlerde önemli bir sorunu çözümleyecektir”* denilmiştir.

V. Yönetim Kurulunun Salt Çoğunlukla Toplanması (Md. 390/1)

Yürürlükteki TTK'nda (Md.330/1) yönetim kurulunun toplantı nisabı üyelerden en az yarısından bir fazlası olarak belirlenmiş; bu nedenle Yargıtay 3 kişilik yönetim kurulunun 3 kişi ile toplanabileceğini kabul etmiştir.

Yeni Yasada (Md.390/1) **“Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır”** denilmiştir.

VI. Toplantı Yapılmadan –ayak divanı- karar alınabilmesi için üye çoğunluğunun yazılı onayının yeterli olması (Md. 390/4)

Yürürlükteki TTK'nda (Md.330/2) *“azalardan biri müzakere talebinde bulunmadıkça idare meclisi kararları teklife diğerlerin yazılı muvafakatleri alınmak suretiyle de verilebilir”* denilmek suretiyle oy birliği aranmıştır.

Yeni TTK'nda (Md.390/4) bu konu çok ayrıntılı biçimde düzenlenmiş ve üye salt çoğunluğunun olumlu oyu yeterli görülmüş olup, onayların aynı kâğıtta bulunması dahi şart değildir.

VII. Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri (Md. 375)

a) Genel olarak

Yeni TTK'nda (Md.374) **“Yönetim Kurulu... Genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında şirketin işletme konusunda gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir”** denilmiştir.

Madde gerekçesinde;

“Tasarı organlar arasında işlevlerin ayrılığı ilkesini kabul etmiştir.

Hüküm, hukukun sürekli gelişimini sağlamak amacıyla üç sorunu öğretisi ile mahkeme kararlarına bırakmıştır. Bunlardan birincisi, 375. maddede zikredilmemiş olmakla

birlikte, genel kurulun niteliği ile hiç bağdaşmayan, aksine yönetim kavramının kapsamında bulunduğundan şüphe edilmeyen konuların, mesela olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağitlanmasının esas sözleşme ile genel kurula bırakılıp bırakılamayacağıdır. İkincisi yönetim kurulunun ve devredilmişse, yönetimin kararlarının genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı, üçüncüsü ise yönetim kurulunun sorumluluktan kaçınmak amacıyla genel kurulun onayına sunulup sunulamayacağıdır”

denilmiştir.

Yeni TTK'da Md. 408/1 **genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörölmüş hallerde karar alır** denildiğinden, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri (Md.375) dışında kalan konularda karar alma yetkisinin esas sözleşmeyle genel kurula tanınması mümkündür. Bu nedenle esas sözleşmede açıkça sayılan, yönetim kurulunun devredilemez nitelikteki görev ve yetkileri dışındaki yönetim kurulunun yönetim kavramının kapsamında bulunan konuların mesela olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağitlanmasının genel kurula bırakılması, bazı kararlarının genel kurulun onayına sunulma zorunluluğunun ya da yönetim kurulunun dilediği kararları genel kurulun onayına sunabileceği şeklindeki esas sözleşmedeki düzenlemelerin geçerli olacağı sonucuna varılacaktır.

Esas sözleşmede hüküm olması şartıyla yönetim kurulu, yönetimi tamamen veya kısmen bir ya da birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişi ya da kişilere devretmiş ise (Md.367/1) yönetimin aldığı kararlar içinde aynı esaslar geçerlidir.

b) Yönetim Kurulunun devredilemeyen görev ve yetkileri

Yürürlükteki TTK'na göre *“anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil edilir”* (Md.317). Genel kurulun görev ve yetkileri dışında tüm kararlar yönetim kurulu tarafından alınır, ancak genel kurul en üst organ olarak kabul edildiğinden uygulamada yönetim kurulu; kendi yetkisinde olan hususlarda dilerse karar vermemekte ve genel kurulun karar vermesi için konuyu genel kurul gündemine almaktadır.

Keza yönetim kurulu kendine Yasa ile tanınan anonim şirketi temsil ve idare görevinden bir bölümünü örneğin genel müdüre devredebilmektedir. Yeni TTK'nda yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri a/g bentlerinde sayılmıştır (Md.375). Bu görev ve yetkileri yönetim kurulu doğrudan kendisi kullanmak ve karar almak zorundadır.

Yönetim kurulu bu yetkileri ne esas sözleşmeyle ne de bir kararla genel kurula veya genel müdüre ya da kurulacak kurullara ve

komitelere devredemez. Yönetim kurulu bu yetkilerden feragat da edemez.

Madde gerekçesinde “ *Bu hüküm ile Ticaret Kanununda organlar arasında işlev bağlamında güç yönünden denklik kabul edilmiş, buna karşılık genel kurulun her şeye kadir olduğuna ve bütün kararları alabilme yetkisi ile donatıldığına ilişkin salt yetki teorisi terk edilmiştir ...*”.

- c) Yönetim kurulunun, yönetim ve temsil yetkisini kısmen ya da tamamen yönetim kurulu üyelerine ya da 3. kişilere devri (Md. 367, 370)

Yürürlükteki TTK'nuna göre yönetim kurulunun yönetim ve temsil yetkisini idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olması zorunlu olmayan müdürlere bırakabilmesi kabul edilmiştir (Md. 319).

Yeni TTK'nunda benzer şekilde yönetim yetkisinin devri 367/1. maddede, temsil yetkisinin devri 370/2. maddede yer almıştır. 367/1 maddesine göre “**Yönetim Kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle düzenlenecek bir iç yönergeye göre yönetimi kısmen veya tamamen bir ya da birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü bir kişiye devredilebilir.**

370/2. maddeye göre “**Yönetim Kurulu temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır**”.

Yeni Yasada yönetimin devri için esas sözleşmede bir hükme gerek görülürken; yürürlükteki Yasadan farklı olarak yönetim kurulunun temsil yetkisini devretmesi için esas sözleşmede bir düzenlemeye gerek duyulmamıştır.

367. madde gerekçesinde *hüküm ile yönetim kurulu yanında ondan tamamen bağımsız yönetim olarak adlandırılan bir organ yaratılmamış, yönetim ile yönetim kurulu arasında kesin bir ayrım bulunduğu anlayışı terk edilmiş, sadece işletme konusunun elde edilebilmesi için gerekli tüm kararların alınması hakkının, yeni bir iç ilişki hakkı olan yönetiminin kısmen veya tamamen devrine imkan verilmiştir. ... Devir kural olarak temsil yetkisinin devrini içermez. Bunun için temsil yetkisinin 370. maddeye göre ayrıca veya aynı işlemde açıkça belirtilmek suretiyle devri gerekir. Böylece Tasarının 367 ve 370. maddesi ikinci fıkrası hükümlerinde yer alan yönetimin tek kurullu (monist) rejime göre şekillenmesine veya Almanya'da uygulanan iki organlı (düalist) anlayış uyarınca oluşturulmasına olanak verilmektedir. Bu düzen, yani Tasarının sistemi yönetim kurulu üyelerini, ABD'de uygulanan yönetim hakkını haiz olan (intern, executive) ve olmayan (exter, non executive) üyeler ayırımına elverişlidir” denilmiştir.*

Ancak yürürlükteki TTK. 319 maddede de iki ayrı fıkrada, yönetim ve temsilin birbirinden ayrı olarak devri öngörülmüştür. Yeni Yasada 375. maddede yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerden söz edilirken, 367. maddede yönetim kurulunun yönetim yetkisini, 370/2. madde temsil yetkisini tamamen dahi devri düzenlendiğinden, her üç madde birlikte değerlendirilecek ve bu maddeler birlikte uygulanacaktır. 375. madde, yönetim kurulunun vazgeçilemez yetkilerinin başka bir organa – genel kurula veya diğer bir kurula – devredemeyeceğini öngörmektedir. Yönetim kurulunun, yönetimi ve temsil yetkisini devrinde 375. madde göz önünde tutulacak, yönetim kurulunun devredilemeyen görev ve yetkileri tamamen devredilen yönetim yetkisi içinde yer almayacaktır. Nitekim 375. madde gerekçesinde “*yönetim kurulu – bu yetkilerini ne esas sözleşme ile ne de bir kararla genel kurula veya kurulacak kurullara ve komitelere devredebilir*” denilmektedir.

Burada bir yenilik, yönetimin devri konusunda bir iç yönergenin yönetim kurulu tarafından kabul edilerek istem üzerine pay sahiplerinin, gerektiğinde alacaklıların bilgilendirilmesidir.

VIII. Yönetim Kurulu Kararlarının Batıl Olduğunun Tespitini Dava Hakkı (Md. 391)

Yürürlükteki TTK’unda; yönetim kurulu kararlarının iptali ya da butlanı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Sermaye Piyasası Kanununun değişik 12/6. maddesinde; kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olan anonim ortaklıklarda; yönetim kurulunun 12. maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine yönetim kurulu üyeleri; denetçiler ya da pay sahipleri iptal davası açabilmektedirler.

Yeni TTK’nun “Batıl kararlar” başlıklı 391. maddesine göre; yönetim kurulunun kararlarının batıl olduğunun mahkemeden istenebilir özelliklerle:

- **Eşit işlem ilkesine aykırı olan (a bendi)**
- **Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen (b bendi)**
- **Pay sahiplerinin özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren (c bendi)**
- **Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin (d bendi) kararlar batıldır**

Maddenin gerekçesinde özetle aşağıdaki hususlara değinilmiştir.

- *Yönetim kurulu kararları iptal edilemez, ancak Yargıtay’ın yerleşik kararlarına göre, bir yönetim kurulu kararının geçersiz olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Tasarı bu maddede mevcut uygulamayı hükme bağlamaktadır.*

Tespit davası meşru menfaati bulunanlar tarafından bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir.

- *Hükümde en çok rastlanılan batıl kararlar örnekleme (sayım) yoluyla gösterilmiştir. Bir yönetim kurulunun kararının geçersiz olup olmadığı genel hükümlere göre belirleneceği gibi, butlan sebepleriyle geçersizliğin sonuçları da aynı ilkelere göre belirlenir.*

Ancak 391. maddede özellikle (a) - (c) bentlerinde yer alan hususları BK. 20. maddeye göre batıl saymak mümkün değildir. Tasarıda *“hüküm batıl kararları örnek gösterme yöntemi ile gösterilmiştir”* denildiğinden diğer yönetim kurulu kararlarının da batıl olduğu konusunda tespit davası açılacaktır.

Batıl kararların daha sonra geçerli olması söz konusu olmadığı gibi, menfaati bulunan herkes tarafından her zaman tespit davası açılacaktır. Tasarının gerekçesinde de Tespit davası meşru menfaati bulunanlar tarafından bir süreye tabi olmaksızın ikame edilebilir.

IX. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunun Yeni Esaslara Bağlanması (Md. 553,549, 561)

a) Genel olarak

Yürürlükteki TTK’nda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu 336-341. maddelerde yer almaktadır. Yeni TTK’nda ise yönetim kurulu üyelerin hukuki sorumluluğu onbirinci bölüm “Hukuki Sorumluluk” (Md. 549-561) adı altında düzenlenmiştir.

Yeni TTK’na göre;

Yönetim kurulu üyeleri “kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri takdirde, kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça hem şirkete, hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludur (Md. 553/1). Yürürlükteki TTK. 336. maddeden farklı olarak “yönetim kurulu üyelerinin şahsen sorumlu olmayacaklarına dair bir düzenleme 553/1. maddede yer almamakta ise de, esasen TTK. 336. maddede *“idare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsen mesul olamazlar”* denildikten sonra *ancak aşağıdaki hallerde – 5 bent – gerek şirkete, gerek münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilin mesuldürler* denildiğinden anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin şahsen mesul olmadıkları kuralının uygulanması mümkün olmamıştır. Yürürlükteki TTK. 336. maddede yönetim kurulu üyelerinin müteselsilin sorumlu oldukları kabul edilmiş iken, yeni Yasada müteselsil sorumluluk sınırlı olarak yeni esaslara bağlanmıştır.

557/1. maddede;

“Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde, bunlardan her biri, kusurun ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleri ile birlikte müteselsilin sorumlu olur”

denilmiştir.

Yeni TTK’da bir bölümü yönetim kurulu üyeleri lehine olan yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Yeni TTK’ya göre;

- **“kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkilerini devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hali hariç bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar” (Md. 553/2)**
- **Yönetim kurulu üyeleri kontrolleri dışında kalan, kanun ve esas mukaveleye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamayacak, bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamayacaktır (Md. 553/3).**
Yeni Yasada ilk defa 375. madde de yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri sayılmış olup (Md. 375); bu konularda yönetim kurulu bizzat karar verecek olup, 553/2-3. maddeyi ileri süremeyecektir.
- Yürürlükteki TTK. 341. maddede, yönetim kurulu üyeleri aleyhine, şirketi zarara uğratmaları halinde dava açılması, ancak genel kurulun bu konuda karar vermesine bağlı tutulduğu halde yeni TTK’nda (Md. 555/1) **“şirketin uğradığı zararın tazminini şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir”** denilmekle yetinilmiş, yeni TTK’nda şirket genel kurulunun görev ve yetkileri Md. 408 de düzenlenmiş, ancak sayılan görev ve yetkileri arasında yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açılması yer almamıştır. Buna karşılık 408/1. maddede **“genel kurul kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hallerde karar alır”** denildiğinden, esas sözleşmede şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında dava açmaya genel kurulun yetkili olduğu belirtilmediği takdirde; bu yetki yönetim kuruluna ait olacaktır.
- Yürürlükteki TTK’nun 340. maddesinde; 309. maddeye yapılan atıfla *“ortakların ve şirket alacaklılarının yönetim kurulu üyelerine karşı açacakları davaların zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl ve fiilin vukuu tarihinden itibaren 5 yıl sonra zamanaşımına uğrayacağı”* belirtilmiş, buna karşılık şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı açacağı davalarda (Md.341) zamanaşımına değinilmemiştir.

Yeni TTK'da genel olarak zamanaşımı ile ilgili maddede (Md.560) **sorumlu olanlara karşı tazminat isteme hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana gelmesinden itibaren beş yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar** denildiğinden iki veya beş yılda zamanaşımı yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak davaları da kapsayacaktır.

b) Yönetim kurulu üyelerinin ibrası (Md.558, 559)

aa. Genel olarak

Yürürlükteki TTK'na göre (Md. 380) *Bilançonun tasdikine dair umumi heyet kararı, aksine sarahat olmadığı takdirde idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıpların ibrasını tazammun eder. Bununla beraber bilançoda bazı hususlar belirtilmemekte veyahut bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmekte ise, idare meclisi azaları ile müdürler ve murakıplar ibra edilmiş olmazlar.*

Uygulamada genel kurul gündeminde yönetim kurulu ve murakıpların ibraları ayrı gündem maddesi oluşturduğunda bu konuda karar alınması gerekecektir.

Yeni TTK'nda (Md.558);

- **İbra kararı genel kurul kararı ile kaldırılamaz. 445. madde hükmü saklıdır (Md. 558/1).**
- **Şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer (Md.558/2).**

Yeni TTK'nda ibra konusunda önemli düzenlemeler getirilmiştir.

Genel kurulun ibra kararını kaldıramayacağı bir genel hukuk kuralıdır. Nitekim madde gerekçesinde “... *ibranın Türk - İsviçre Hukukunda yenilik doğuran bir hak olduğu dikkate alınmıştır*” denilmiştir. Buna karşılık yürürlükteki yasaya göre, genel kurulun yönetim kurulunu kusurlu olsa, şirketi zarara soksa dahi ibra edebileceği, bu durumda şirket ortaklarının ibranın geçersizliğini dava edip edemeyecekleri tartışılmış, 558. maddede 445. madde hükmü saklı tutulduğundan ibra kararının kanun veya sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olduğu gerekçesi ile pay sahipleri; ibra tarihinden itibaren ay içinde iptal davası açabileceklerdir (Md.445, 446).

Buna karşılık ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek iktisap eden pay sahiplerinin dava hakkı yoktur.

Yürürlükteki Yasada yer alan, Bilançonun tasdikinin ibrayı tazammun edeceği şeklindeki karene kabul edilmemiştir. Bu nedenle yönetim kurulu üyelerinin ibrasının gündemin ayrı bir maddesini oluşturması, genel kurulda

ibranın kapsadığı maddi olaylar açıklandıktan -tutanağa geçirildikten- sonra; oylamaya gidilmesi gerekecektir. Yürürlükteki Yasadaki (Md.380) “*bilançoda bazı hususların belirtilmemesi veya bilançonun şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmesinin*” yerini “*ibranın kapsadığı maddi olayları açıklamak*” almıştır. Bilançoda ibranın kapsadığı maddi olayların ayrıntılı biçimde açıklanması ve bilançonun kabulünden sonra; yönetim kurulunun ibrası maddesi oylanmadan önce bilançoda açıklanan maddi olaylara atıf yapılması da mümkündür.

Genel kurulda veya bilançoda açıklanan maddi olaylar dışındaki olaylar nedeniyle, daha sonra yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu söz konusu olursa; şirket tarafından yönetim kurulu üye ya da üyeleri hakkında zarar ziyan davası açılabilir.

Yeni TTK'na göre ... yönetim kurulu üyeleri şirketin tescil tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe ibra olunamaz (Md.559).

X. Yönetim Kurulu Üyelerinin Cezai Sorumluluğu

a) Yeni TTK'nun 562 ve 563. maddeleri

Yürürlükteki Yasadan farklı olarak yeni Türk Ticaret Kanununun 562. maddesinde münhasıran anonim şirketleri ilgilendiren suç ve cezalara yer verilmiş ve 563. maddede 562. maddede sayılan suçların şikayete bağlı olmadığı ve resen takip olunacağı vurgulanmıştır.

562. maddenin gerekçesinde “*Tasarıda suç olarak düzenlenmiş bulunan fiillerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ceza sistematığına uygun olarak cezai müeyyideleri düzenlenmiştir*” denilmekle yetinilmiştir.

b) Yönetim kurulu üyeleri ilgilendiren suç ve cezai yaptırımlar

Anonim şirketi yönetim kurulu temsil ve idare eder (Md.365). Yönetim kurulu üyeleri, imzalarını içeren kararlardan, yönetim kurulunca alınması gereken kararların alınmamasından ya da yönetim kurulu üyelerinin Yasadan ötürü sorumluluğunu gerektiren işlemlerden dolayı hukuki sorumluluk yanı sıra cezai sorumluluk da taşımaktadırlar.

Yürürlükteki Yasada cezai sorumluluk çok istisnai hallerde – örneğin Md.363/1 de şirketin şikayeti üzerine şirket sırlarını ifşa eden ortaklar için bir yıla kadar hapis cezası – öngörülmüş iken yeni T. Ticaret Kanununda anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ve diğer mensupları hakkında 562. maddede kapsamlı olarak hapis ve/veya adli para cezaları öngörülmüş ve bu suçların şikayete bağlı olmadığı, savcılarının resen takip edecekleri kabul edilmiştir. 562. maddenin 6. Ve 12. fıkralarında doğrudan yönetim kurulu için adli para cezaları ve 6 aya kadar hapis cezası öngörülürken, 562. maddenin diğer fıkralarında atıf yapılan maddelerde -549, 550,552

md- yönetim kurulunun cezai sorumluluğu doğrudan bu fiilleri işlemeleri halinde söz konusu olacaktır.

562. maddede yönetim kurulu üyelerini ilgilendiren başlıca suçlar aşağıdadır.

- Yeni TTK 524. maddesine göre anonim şirketin ve topluluğun finansal tablolarını düzenlemekle yükümlü yönetim kurulu bilanço gününden itibaren altı ay içinde finansal tabloları, yıllık faaliyet raporunu, kar dağıtımına ilişkin genel kurul kararını denetçilerin görüşünü ve genel kurulun buna ilişkin kararını T. Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ettirmez ise iki yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır (Md.562/6).
- Yeni TTK. 549. maddesine göre şirketin kuruluşunu, sermayenin arttırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgeleri, yanlış hileli, sahte düzenleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (Md.562/8).
- Yeni TTK 550. maddesine göre, sermaye hakkında yanlış beyanda bulunanlar, sermaye ödenmemiş iken taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır (Md. 562/9).
- Yeni TTK 552. maddesine göre şirketin sermayesini arttırmak amacıyla halktan para toplanabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınması gerekirken bu izni almadan para toplayanlar veya bu girişimde bulunanlar altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır (Md.562/11).
- Yeni TTK 524/1. maddesine göre her anonim şirket yönetim kurulu üyeleri bir internet sitesi açmak, mevcutsa bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine özgülemek zorundadır. Bu zorunluluğu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 3 ay içinde yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve yüz günden üç yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır (Md.562/12).

D. DENETİMİN YENİDEN DÜZENLENMESİ (Md.397-406)

Yürürlükteki TTK'nda yer alan hükümlere göre denetçiler anonim şirket genel kurulu tarafından gerçek kişiler arasından 1-5 kişi arasında en çok 3 yıl için seçilmekte, görevleri ve sorumlulukları ayrıntılı biçimde düzenlenmektedir (Md.347-359).

Yeni Ticaret Kanununda (Md.397-406) bu uygulama tümüyle terk edilmiş, denetçi olabilecekler 400. maddede belirlenmiş, şirket genel kurulunca seçilecek (Md.399) denetçinin “**ancak ortakları yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız**

denetleme kuruluğu olabileceği” vurgulanmıştır. Orta ve kck ölçekli anonim şirketler bir veya birden fazla yeminli müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebilecektir (Md.400/1). Denetiden denetleme görevi, ancak ticaret mahkemesinin haklı bir sebeple başka bir denetçi ataması halinde (Md.399/2,8) geri alınabilir.

Madde gerekçesine göre *kabul edilen bu yeni sistemde denetim işleri hiçbir kısmı veya yönüyle başka bir organa devredilemez veya doğrudan ya da dolaylı kullanılamaz. Denetim bütünü ile denetçilere aittir. Başka bir deyişle tasarının 397 ve devamı maddelerinde öngörülen denetim işlerine ilişkin yetkilerin tamamı devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir.*

Bir bağımsız denetçi kuruluşunun bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi 7 yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az 2 yıl için değiştirilir. (Md 400/2)

Denetçi, finansal tabloları konu alan (Md 397/1, 398) hazırladığı denetim raporunu (Md.402) yönetim kuruluna sunar, çekinceleri varsa denetçi olumlu gr yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz gr verebilir. Denetçilerin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir. (Md 397/2)

403/5 maddesine göre; **“Olumsuz gr yazılan veya gr verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kar veya zarar ile doğrudan veya detaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamaz. Bu hallerde yönetim kurulu gr yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde genel kurul toplantıya çağırır ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa eder. Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Yeni yönetim kurulu 6 ay içinde, kanuna esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlar (Md.403/5) ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu gr verilen hallerde genel kurul gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar”**.

Madde gerekçesinde; *“açıklamalar olumsuz gr yazısının sonuçlarının yöneticiler ve şirket açısından ne kadar ağır olduğunu göstermektedir. Bu sebeple denetçi ancak büyük ve geniş kapsamlı aykırılıkların bulunması, durumun açık ve kanıtlanmış olması halinde olumsuz gr yazısı vermelidir”* denilmiştir. Olumsuz gr bildirilmesi halinde, yönetim kurulunun görevine son verilmesinin, olumsuz gr değerlendirerek genel kurulca kararlaştırılması yerine, denetçinin olumsuz görüş üzerine yönetim kurulunun genel kurulun toplantı gününde geçerli olacak şekilde görevinden istifa etmesi zorunluluğu çok tartışılacaktır.

İstifa eden yönetim kurulu üyelerinin yeniden seçilmesini yasaklayan bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin 397 ila 406. Maddeler 01.01.2013 tarihinde yrrlge girecektir. (Md 1534/4)

E. GENEL KURUL İLE İLGİLİ YENİ DÜZENLEMELER.

I. Genel kurulun devredilemeyen görev ve yetkileri (Md.408)

Yürürlükteki TTK'nda genel kurulun devredilemeyen görev ve yetkileri hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır.

Yeni TTK'nun 408/1. maddesine göre genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmuş bulunan hallerde karar alır.

Yeni TTK'nda organların birbirinden bağımsız ve devredemeyecekleri görev ve yetkiler yer almış olduğundan ve genel kurul en üst organ olarak kabul edilmediğinden, şirket esas sözleşmesinde yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinin genel kurulun görev ve yetkileri arasında sayılması mümkün değildir. 375. madde gerekçesinde de açıkça *“yönetim kurulu kendisine kanunla bırakılan, devredilemez yetkileri genel kurula nakledemez, onun onayına bağlayamaz. Genel kurul da diğer organlara ait devredilemez yetkileri kendisine çekemez”* denilmiştir.

408/2. maddede genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri tek tek sayılmıştır.

408. maddenin 2. fıkrasında sayılan genel kurulun devredilemez yetki ve görevlerinin sınırlı olmadığı çeşitli hükümlerde öngörülmuş bulunan devredilemez görev ve yetkilerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Madde gerekçesinde *“genel kurul diğer organlara ait devredilemez yetkileri kendisine çekemez. Yönetim kurulu da genel kurul yetkilerini yüklenemez. Ayrıca denetleme işlemine ilişkin hiçbir yetki genel kurula ve yönetim kuruluna bırakılamaz... genel kurul bazen bir karar alması için değil, bilgi verilmesi amacıyla da toplanabilir”* denilmiştir.

Tek ortaklıktan oluşan anonim şirketlerde pay sahibi ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmesi için yazılı olması şarttır (Md.408/3).

II. Genel kurulun toplantıya çağırılması (Md.410)

a) Genel olarak

Yeni TTK'nda genel kurulun toplantıya çağırılması konusunda yeni düzenlemelere yer verilmiştir.

- Yürürlükteki TTK'da açıkça yer almayan tartışmalı bir konuya açıklık getirilmiş, **genel kurul, süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir** (Md 410/1) denilmiştir.
- Denetçi genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olanlar arasında yer almamaktadır (Md.410/1).
- **Yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması durumunda mahkemenin izni ile tek bir pay sahibi dahi**

genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir (Md.410/2).

- b)** Azlığın – sermayenin onda biri, halka açık şirketlerde yirmide biri – genel kurulun toplantıya çağırılması ve/veya gündeme madde ilavesi konusundaki istemleri (Md.411, 412).

Yürürlükteki TTK'nda azlığın genel kurulu toplantıya çağırma veya gündeme madde ilavesi istemleri 366. ve 367. maddelerde düzenlenmiştir.

Yeni TTK'na göre;

- Azlığın noter aracılığı ile (Md.411/3) gerektirici sebepleri ve gündemi belirleyerek yapacağı, genel kurulun toplantıya çağırılması veya genel kurul zaten toplanacak ise gündeme madde ilavesi talebini (Md.411/1-2) yönetim kurulunun kabul etmesi halinde kırk beş gün içinde genel kurulun toplantıya çağırılması gerekir. Aksi takdirde çağrı istem sahiplerince yerine getirilir (Md.411/4). Gerekçede “*söz konusu halde azlığın mahkemeye başvurup karar almasına gerek yoktur*” denilmiş ise de 412. maddeye göre mahkeme izni arandığından, gerekçe göz önünde tutulduğundan olsa olsa yönetim kurulunun azlığın talebini kabul etmesine rağmen, 45 gün içinde genel kurulu toplantıya çağırması halinde azlığın doğrudan mahkeme izni gerekmeksizin genel kurulu toplantıya çağırabileceği kabul edilecektir.

Yönetim kurulunun 45 gün içinde genel kurulu toplantıya çağırması, ancak azlığın gündeme madde ilavesini kabul etmemesi halinde ise 412. maddeye göre mahkeme kararı gerekecektir.

- Azlığın genel kurulu toplantıya çağırması veya gündeme madde ilavesi talebi yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme 7 gün içinde cevap verilmediği takdirde, azınlık genel kurulun toplanması için ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme toplantıya gerek görürse gündemi düzenlemek ve çağrıyı yapmak üzere bir kayyum tayin eder (Md.412).

- c)** Gündemin belirlenmesi ve gündem ile bağlılık (Md.413)

Yürürlükteki TTK'nda gündeme nelerin konulacağı ve gündemde gösterilmeyen hususların müzakere olunamayacağı 369. maddede belirtilmiştir.

Yeni TTK'na göre:

- **Gündem, genel kurulu toplantıya çağırma –yönetim kurulu; azlık pay sahibi, tasfiye memurları- tarafından belirlenir (Md.413/1).**

- **Gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Kanuni istisnalar saklıdır (Md.413/2).**
- Bu kanuni istisnalardan birine göre çağrısız toplanan genel kurulda, gündeme oy birliği ile madde eklenebilir; aksine sözleşme hükmü geçersizdir (Md.416/2). Ancak **çağrısız genel kurul yapılabilmesi için tüm pay sahiplerinin toplantıya katılması gerekir, toplantı nisabı var olduğu sürece karar alınabilir (Md.416/1)**. Madde gerekçesine göre *“hükmün yeniliği, toplantıdan karar alınabilmesi şartının yüzde yüz katılımın devamına bağlı olduğunun açıklığa kavuşturulmuş olmasıdır ... Bir pay sahibinin toplantıyı terk etmesi çağrısız genel kurulun karar alabilme yeteneğini ortadan kaldırır”*.

İkinci kanuni istisna 413. maddenin 3. fıkrasıdır. Bu fıkraya göre **yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tabloların müzakeresi maddesi ile ilgili sayılır (Md. 413/3)**. İlk defa getirilen bu düzenleme ile gündemde olmasa dahi, her olağan genel kurul toplantısında yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması ve yeni yönetim kurulu üyelerinin seçimi mümkün hale getirilmiştir. Madde gerekçesinde *“genel kurul, yılsonu finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporunun ortaya koyduğu sonuçlardan memnun kalmamışsa yönetim kurulunu değiştirebilmelidir”* denilmiştir. Gündemde yer almayan yönetim kurulunun azli ve yeniden seçilmelerinin oylanması için, öncelikle genel kurul tarafından gündeme alınmasına gerek bulunmamaktadır. 413/3. fıkrasının uygulanması kural olarak tüm yönetim kurulu üyeleri için söz konusudur.

Belirtmek gerekir ki; yürürlükteki TTK'nunda gündemle sıkı sıkıya bağlılık ilkesi söz konusu olmakla beraber, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yayınladığı “Sermaye Şirketlerinin genel kurul toplantıları ve bu toplantılarda bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı hakkında yönetmeliğin 25. maddesinde “aşağıda belirtilen istisnalar dışında ilan edilen gündemde yer almayan kanunlar görüşülemez” denildikten sonra aralarında yönetim kurulu üyelerinin azli, bunların yerine yenilerinin seçilmesi hususlarının genel kurulun ekseriyetle vereceği kararla gündeme alınması dahil 6 konunun gündemde yer almasa dahi gündeme alınarak görüşülebileceği kabul edilmiştir. Bakanlık “Hukuki dayanak olarak yürürlükteki TTK'nun 274. maddesine ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilat ve görevleri Hakkında Kanununun 2 ve 33. maddelerine atıf (Yönetmelik Md. 3) yapılmış ise de; bu maddelerde gündem dışı hususları gündeme alması konusunda Bakanlığa açık bir yetki tanınmamıştır. Yeni düzenleme sonucu yürürlükteki yönetmeliğin 25. maddesi geçerliliğini yitirmiştir.

III. Genel kurul toplantılarına katılma, oy kullanma ve oyda imtiyazlı paylarla ilgili yeni düzenlemeler.

a) Genel olarak

Yürürlükteki TTK'da uygun ve genişletilmiş olarak yeni TTK.'nda da

- **Senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetlerinden ve ilmühaberlerden doğan pay sahipliği hakları, pay defterine kayıtlı bulunan pay sahibi tarafından kullanılır (Md.426/1).**
- **Hamiline yazılı pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkilidir” denilmiştir (Md.426/2).**

b) Genel Kurula katılabilecekler listesinin hazırlanması

aa. Yürürlükteki TTK'na göre (Md.360/3) kayden izlenen payların hazır bulunanlar listesine konulmasında sorunlar

Yürürlükteki TTK'na göre, hamiline yazılı pay senedi sahipleri, ellerindeki pay senetlerini ibraz edecek, diğer pay sahiplerinin ise şirketin pay defterine kayıtlı olmaları gerekecektir. Yürürlükteki Yasaya göre *şirket, devir keyfiyetini esas mukavelede derpiş olunan sebeplerden dolayı pay defterine kayıptan imtina edebilir* uygulamada borsada kayıtlı şirketler İMKB'ye yolladıkları yazı ile, hisse devirlerini pay defterine kayıt taahhüdü altına girmektedirler.

Merkezi Kayıt Kuruluşunda kayden izlenen nama yazılı hisselerin pay defterine kaydında sorunlar yaşanmaktadır. Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından izlenen kayden paylar ile ilgili, “Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi” başlıklı 10/A maddesinin 5. fıkrasına göre *“Payların devrinin, Türk Ticaret Kanununun 417. maddesi çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde ihraççılar nezdinde tutulan kayıtlar esas alınır”*.

Yürürlükteki TTK. 417. maddesinde *“şirkete karşı ancak pay defterinde kayıtlı bulunan kimse ortak sıfatını haizdir”* denildiğinden 10/A maddesi uygulamasında; Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde ihraççılar itibarıyla tutulan kayıtların, şirkete bildirilmesi ve şirketin pay defterinde kayıtlı olup da hissesini devreden kişinin tespit edilip; pay defterinden çıkarılması ve pay senedinin son paydaşı gözükken kişinin pay defterine kaydedilmesi, ondan sonra genel kurula katılabileceklerin listesinin hazırlanması gerekmektedir. Ancak pay defterinin her genel kurulda yeniden düzenlenmesi ve özellikle pay defterinde kayıtlı olup da hisse senetlerini devredenlerin pay defterlerinden çıkarılması

on binlerce bireysel ortağı olan anonim şirketlerde önemli sorunlara sebep olmaktadır.

bb. Yeni TTK'na göre pay defterinden silinecek eski ortaklar (Md 417, 496, 497)

Yürürlükteki Yasaya paralel biçimde yeni TTK'nunda hazır bulunanlar listesi, pay defterine kayıtlı ortaklar göz önünde tutularak hazırlanır. 499/4. maddeye göre "**Şirketle ilişkilerde sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi ve intifa hakkı sahibi olarak kabul edilir**". İntifa hakkı sahipleri genel kurula katılma ve oy verme hakkına sahip olduklarından yeni Yasada onlarında pay defterine kayıtları öngörülmüştür.

Yeni TTK'da eski ortaklarla ilgili olarak hazır bulunanlar listesi sorunu büyük ölçüde çözülmüş bulunmaktadır. 496. maddeye göre "**borsada kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılması halinde Merkezi Kayıt Kuruluşu Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirir veya şirketin bu bilgilere teknik erişimini sağlar**". Madde gerekçesinde "*Hükümün amacı pay defterinin gerçek durumu yansıtmasını sağlamaktır. Bildirim ile şirket nama yazılı pay senetlerini kimin aldığını bilmeseyse bile, pay defterinde kayıtlı kişinin ortak, mezkûr hisse senetlerinin ve hakların sahibi olmadığını öğrenecektir. Bu da 497. madde yönünden önem taşımaktadır. Çünkü anılan hüküm uyarınca borsada kote pay senetleri borsada satılınca oy hakkı ile ona bağlı haklar hariç, paya bağlı haklar devralana geçer. Anılan hüküm dolayısıyla borsadan devrin hemen şirkete bildirilmesi ve şirketin de ona göre gerekli işlemi yapması gerekir*" denilmiştir. Sorun, kayden izlenen payların borsada birden fazla el değiştirmesi halinde ortaya çıkabilecek, son devreden kimliği şirketin pay defterine kayıtlı kişi olmayabilecektir.

cc. Yeni TTK'ya göre kayden izlenen paylarla ilgili hazır bulunanlar listesi

Yeni TTK'nın "I. hazır bulunanlar listesi" başlıklı 417. maddesine göre;

- **Şirket yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca genel kurula katılabilecek kayden izlenen pay sahiplerine ilişkin listeyi, MKK'dan sağlayacağı "pay sahipleri çizelgesine" göre düzenler (Md.417/1).**

Esas sözleşmede devir için onay aranmayan hallerde şirket, payı devralan kişiyi pay defterine kaydetmek zorundadır.

Buna karşılık esas sözleşmede devrin onaya tabi tutulması durumunda yeni TTK. borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar (Md. 493-494) ile borsada kayıtlı paylar hakkında (Md. 495-498) farklı ve ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir.

Borsada işlem gören hisse senetlerinin kaydileştirilmesi aşağıdaki yasal düzenlemelere tabiidir.

Sermaye Piyasası Kanununa 15.12.1999 tarihli ve 4487 sayılı kanunla eklenen 10/A maddesine göre; **Sermaye Piyasası araçları ve bunlara ilişkin haklar özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından kayden izlenir (Birinci fıkra).**

- **Kayıt edilen haklar ... senede bağlanmaz (ikinci fıkra)**
- **Payların devrinin, Türk Ticaret Kanununun 417. maddesi çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde ihraççılar itibariyle tutulan kayıtlar esas alınır (fıkra 4)**

4487 sayılı kanunda eklenen geçici madde 6'ya göre;

- 10/A maddesinin 2001 yılında yürürlüğe girmesinden sonra Kurulca aynı maddeye göre kaydı tutulması kararlaştırılan sermaye piyasası araçlarını temsilen senet çıkarılamaz (fıkra 1)
- Daha önce bastırılan sermaye piyasası araçlarının 10/A maddesinin yürürlüğe girmesini izleyen altıncı yılın sonuna kadar – 2007 yılının sonuna kadar – ihraççı kuruluşlara bunların yetkili kıldığı aracı kuruluşlara veya MKK' ya teslim edilmesi zorunludur (fıkra 2)
- İkinci fıkrada belirtilen sürenin sonuna kadar – 2007 yılının sonuna kadar – teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları bu tarihten sonra borsada işlem göremez. Teslim edilerek kayden izlenmesine başlanmış olan sermaye piyasası araçlarını temsil eden senetler merasime gerek kalmaksızın hükümsüz hale gelir ve imha edilir (13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik 3. fıkra).
- Her bir sermaye piyasası aracı için MKK tarafından kayden izlemenin başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları hisse senedi ise, ihraççıya kanunen intikal eder. Bu durumda paydan doğmuş olan haklar, hisse senetlerinin ihraççıya intikal tarihinde kendiliğinden sona ermiş sayılır. Söz konusu payların satışı, ihraççılarca üç ay içinde yapılır (13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun ile değişik ek fıkra).

Sermaye Piyasası Kurulu 10/A maddesinin verdiği yetkiye dayanarak 06.10.2004 tarihli kararında; 21 Mart 2005 tarihi itibariyle Borsada işlem gören hisse senetlerinin tümünü kaydileştirilmiştir. Böylece 21 Mart 2005 tarihini izleyen 7. yılın sonuna kadar – 31.12.2012 tarihine kadar – teslim edilmeyen hisse senetlerinin tümü ihraççılara geçecektir. TTK'nuna göre kendi hisse senetlerini anonim şirketler iktisap edemeyeceklerinden söz konusu paylar üç ay içinde satılacaktır. Ancak satış bedellerinin hisse senetleri maliklerine ait olması ve ihraççı şirketin satış bedellerini bilinen pay sahiplerine veya mirasçılara iadesi gerekirken maddede bu hususa değinilmemiştir.

Bu düzenlemelere göre, borsada kayıtlı tüm anonim şirket hisseleri, 01.01.2013 tarihinden itibaren hisse senedi olarak geçerliliğini yitirecek, ancak daha önce olduğu gibi kaydileştirilen hamiline ve nama yazılı paylar borsada veya borsa dışında işlem görmeye devam edecektir. Borsada işlem gören kaydileştirilmiş hisse senetlerinin borsa dışı satışı ihraççılar ya da aracı kuruluşlar aracılığı ile gerçekleştirilecektir.

Yeni Yasadaki düzenlemeye göre;

- **Devralan şirket tarafından tanınincaya kadar, paylardan doğan genel kurula katılma ve oy hakkına bağlı ... hakları kullanamaz (Md.497/2).**
- **Şirket tarafından henüz tanınmamış bulunan devralanlar, Oy hakkından yoksun pay sahibi olarak pay defterine yazılır. Söz konusu paylar genel kurulda temsil edilemez (Md.497/3).**
- **Red hukuka aykırı ise şirket mahkeme kararının kesinleşme tarihinden itibaren oy hakkını ve buna bağlı hakları tanır (Md.497/4).**

dd. Yeni TTK'ya göre kayden izlenmeyen paylarla ilgili hazır bulunanlar listesi

- **Şirket kayden izlenmeyen paylarla ilgili olarak genel kurula katılabilecekler listesini düzenlerken, senede bağlanmamış bulunan veya nama yazılı olan paylar ile ilmühaber sahiplerinin pay defterindeki kayıtlarını, hamiline yazılı pay senetleri sahiplerinden ise giriş kartı alanları dikkate alacaktır (Md.417/2).**

Kayden izlenmeyen –borsaya kote edilmemiş- nama yazılı pay senetlerinin devri esas sözleşmede izne tabi tutulmuş ise ancak önemli bir sebep varsa veya hisse senedinin gerçek değeri ile satın alınmasının şirket

tarafından önerilmesi reddedilmişse (Md 493) tanıma reddedilebilir.

Kayden izlenen paylardan farklı olarak (Md 497/3) tanınmamış bulunan pay sahipleri oy hakkından yoksun pay sahibi olarak da pay defterine yazılmaz. Zira tanınmamış olan bu paylarla ilgili olarak, payını devreden kişi mülkiyet dahil paylara bağlı tüm haklara sahip olmakta devam eder. (Md 494/1) O takdirde payı devreden kişi payı devredenden ödediği pay bedelinin iadesini isteyecektir.

Kayden izlenen ve izlenmeyen paylarla ilgili (Md 417/1-2) düzenlenecek genel kurula katılabilecekler listesi, yönetim kurulu başkanı tarafından imzalanır ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulur (Md.417/3).

ee. Şirketin devralanı tanımayı ret süresi

Şirket, devralanın pay sahibi olarak tanınması istemini aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde reddetmez ise devralan pay sahibi olarak tanınmış sayılır (Md.498).

c) **Oyda imtiyazlı paylar**

aa. Her hisse senedinin en az bir oy hakkı vermesi. Birden fazla paya sahip olan ortaklara tanınacak oy sayısının esas sözleşme ile sınırlandırılabilmesi (Md.434/2)

Yürürlükteki TTK'na göre (Md. 373/1) *“Her hisse senedi en az bir oy hakkı verir. Bu esasa aykırı olmamak şartı ile hisse senetlerinin maliklerine vereceği oy hakkının sayısı esas mukavele ile tayin olunur”.*

Yeni TTK'na göre (Md.434)

“- pay sahipleri oy haklarını genel kurulda paylarının toplam itibari değerleriyle orantılı olarak kullanılır. (Md 434/1)

- Her pay sahibi sadece bir paya sahip olsa da en az bir oy hakkını haizdir. Şu kadar ki birden fazla paya sahip olanlara tanınacak oy sayısı esas sözleşme ile sınırlandırılabilir” (Md 434/2).

Yeni düzenlemede, yürürlükteki TTK'ndan farklı olarak “her hisse senedine” bir oy hakkı yerine her hisse senedine açıkça payın toplam itibari değeri ile orantılı olarak oy hakkı tanınmıştır (Md.434/1). Özellikle çeşitli pay gruplarında farklı nominal değerler bulunması halinde -örneğin A grubu 1 TL, B grubu 5 TL, C grubu 10 TL – genel kurulda yürürlükteki Yasanın 373/1. maddesine göre her bir hisse senedi bir oy hakkına sahip iken, yeni TTK'nuna göre her bir A grubu

hisse senedi 1 oya sahip iken, B grubu hisse senedi 5 oya, C grubu hisse senedi on oya sahip olacaktır.

Madde gerekçesinde *“birinci fıkra 2 ilke içerir (1)... (2) ikincisi pay sahibinin paylarının toplam itibari değerine göre oy hakkını haiz olabileceğidir, yani oyun pay sahibi temelinde toplam itibari değere bağlanmıştır”* denilmiştir.

Madde gerekçesinde *“ikinci fıkra ... başka bir ifade ile oysuz pay sahibi olamaz ilkesini koymaktadır. Sermaye Piyasası Kurulunun oysuz paylar düzenlemesi –Md 14/A- bir istisnadır”* denilmiştir. Ancak en az bir oya sahip olan hisse senedi sahibine esas sözleşme ile birden fazla oy hakkı da tanınabilecektir (Md.434/1).

Birden fazla paya sahip olan ortaklara tanınacak oy sayısının sınırlandırılabilmesi de kabul edilmiştir. Örneğin bir paya sahip hisse senedi sahibi bir veya birden fazla oya sahip olabilecek; buna karşılık 100 paya sahip bir hisse senedi sahibine ise örneğin sadece 50 oy hakkı tanınabilecektir.

Burada ilk olarak paya değil, fakat pay sahibine bağlı olarak oy sınırlandırılmasına gidileceği de kabul edilmiştir. Madde ile ilgili gerekçede *Bu ilkeye –her pay sahibinin en az bir oy hakkı vardır ilkesine- bağlı kalmak şartı ile oy hakkının pay sahibi temelinde sınırlandırılmasına izin verilmiştir. Bu eski hukukta açıkça öngörülmemiş bulunan, esas sözleşmede bu yönde hüküm konulup konulmayacağı tartışmalı olan ve hakim öğretisi tarafından da reddedilen bir kuraldır. Tasarının sistemine göre payların çoğunluğuna sahip olmak ipso jure oyların çoğunluğuna haiz olmak sonucunu doğurmayabilir, esas sözleşme bu sonucu önleyebilir ...denilmiştir.*

bb. Oyda imtiyazlı paylar ile ilgili diğer düzenlemeler ve sınırlamalar (Md. 479)

Yeni TTK'da her bir hisse senedine en az bir oy hakkı tanınacağı ve birden fazla paya sahip olan ortaklara tanınacak oy sayısının esas sözleşme ile sınırlandırılabilmesi şeklindeki genel kuralın yanı sıra (Md.434) oyda imtiyazın ancak eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek sağlanabileceği de kabul edilmiştir.

– Oyda imtiyaz, eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir (Md. 479/1).

Madde gerekçesinde *“Birinci fıkra oyda imtiyaz tanınması yöntemini emredici bir hükümlerle sınırlandırmaktadır. Oysa imtiyaz eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilmek suretiyle tanınır. Birinci fıkra eşit olmayan (farklı) itibari değerdeki*

paylara eşit oy hakkı sağlayarak imtiyaz tanınmasını yasaklamıştır. Mesela (A) grubunda bir payın itibari değeri 1 TL, (B) grubundaki payın itibari değeri 5 TL ise bu payların her birine birer oy hakkı verilerek (A)'ya imtiyaz tanınmaz. Ancak birinci fıkradaki kural imtiyazın muhakkak eşit itibari değerli paylara farklı oy hakkı verilerek tanınmasını gerektirmez. Farklı itibari değerdeki paylara farklı oy hakkı verilerek de imtiyaz tanınabilir. Mesela A grubu payın itibari değeri 1 TL, B grubu payın itibari değeri 3 TL ise, B grubu paya 6 oy hakkı tanınabilir. Normal olarak itibari değere göre oy hakkı ilkesi uyarınca (Md. 434/1) üç oya sahip olması gerekir iken B grubu her paya altı oy hakkı tanınmış olması B'ye tanınmış bir oy imtiyazıdır denilmiştir.

Bu durumda örneğin uygulamada halen geçerli olan 1 TL A grubu, 5 TL B grubu, 10 TL C grubu her bir paya aynı oy hakkı tanınması geçersiz olacak; ancak esas sözleşmeye göre örneğin 10 TL C grubu pay on oy hakkına sahip olurken, 5 TL B grubu paya iki kat ($5 \times 2 = 10$) oy hakkı ve 1 TL A grubu paya ($1 \times 10 = 10$) oy hakkı tanınmak suretiyle aynı sonuca varılabilecektir.

Gerekçede “Ancak bu yöntemle tanınacak imtiyaz, maddenin ikinci fıkrasıyla sınırlandırılmıştır” denilmiştir.

- **Bir paya en çok on beş oy hakkı tanınabilir. Bu sınırlama kurumlaşmanın gerektirdiği oya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmaz (Md. 479/2).**

Yeni TTK'nda oyda imtiyaz uygulanmayacak haller sayılmıştır;

- **Esas sözleşme değişikliklerinde**
- **İşlem denetçilerinin seçiminde**
- **İbra ve sorumluluk davası açılmasında**

oyda imtiyaz uygulanmaz (Md.479/3). Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda paylarının toplam itibari değeri ile orantılı olarak kullanırlar (Md.434/1).

d) Genel Kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması

Yeni TTK'nunda ilk defa genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması düzenlenmiştir.

- Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme fiziki katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması bir tüzükle düzenlenir. Tüzükte genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy

vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler esas sözleşmeye tüzükten aynen aktarılacak olup, bu hükümden değişiklik yapamazlar. Bu tüzüğün yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hale gelir (Md.1527/5).

Maddede, tüzük yayınlanınca genel kurulların elektronik ortamda yapılmasını isteyen Anonim şirketlerin, tüzükte örneği verilecek hükmü aynen esas sözleşmelerine koymaları gerekecektir. Buna karşılık pay senetleri borsada kote edilmiş anonim şirketlerin, tüzük yayınlanınca esas sözleşme değişikliğine dahi gitmeden elektronik ortamda genel kurul toplantısı yapmaları zorunluluğu getirilmiştir.

Madde gerekçesinde “günümüzdeki teknik ilerlemeler ... genel kurul toplantılarının online yapılmasını mümkün kılmaktadır ... Borsada işlem gören anonim şirketler açısından ... halk pay sahiplerinin genel kurullara katılımı yetersiz kalabilmektedir. Online genel kurullar, bu soruna önemli bir katkı sağlayacak ve halka açık anonim şirketlerin daha şeffaf bir şekilde yönetilmelerine hizmet edecektir” denilmektedir.

IV. Esas sözleşme değişiklikleri ile ilgili genel kurul kararlarına ilişkin yeni düzenlemeler

a) Esas sözleşme ile Kanundaki toplantı ve karar nisaplarının arttırılabilmesi (Md.421/1)

Yürürlükteki TTK’nda esas sözleşme ile toplantı ve karar nisaplarının değiştirilebilmesi konusunda açık bir düzenleme bulunmamakta, ancak 388. Maddedeki nisapların esas sözleşmede artırılabilmesi kabul edilmektedir.

Yeni TTK’da yürürlükteki Yasa uygulamasına uygun olarak 421/1. maddede “esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde” denilmesine rağmen “aynı fıkra öngörülen nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersizdir” denildiğinden esas sözleşme ile sadece toplantı ve karar nisap oranları arttırılabilecektir.

b) Kanunda sayılan hallerde karar alınabilmesi için sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin oy birliğinin arandığı haller (Md.421/2)

Yürürlükteki TTK’nda (Md.388/1) “şirketin tabiiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini arttırmak hususundaki kararlar için bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır” denilmiştir.

Yeni TTK’nuna göre:

- **Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar (Md.421/2a bendi).**

– **Şirket merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar (Md.421/2b bendi)**

İçin sermayenin tümünü oluşturan pay sahiplerinin onayı gereklidir. İzleyen toplantılarda da aynı nisap aranır. (Md. 421/4) Gerekçeye göre “(a) bendinde kooperatifler Kanunundaki “ek ödeme yüklemi” anlamında bir tanımlama kastedilmiştir”. Kooperatifler Kanununda 31. maddede “ana sözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmakta kullanılması şarttır” denilmiştir.

Yeni TTK’nda (Md.480/1) “**kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşme ile pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarı değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez**” denildiğinden 388/1. maddedeki “pay sahiplerinin taahhütlerini arttırmak için bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır.” ibaresinin kullanılmasına gerek duyulmadığı anlaşılmaktadır. Anonim şirketlerde primli hisse senetleri yürürlükteki Yasada 405. maddede, yeni TTK’da buna uygun olarak 480. maddede düzenlenmiştir. 480/1. maddeye göre **kanunda ön görülen istisnalar dışında esas sözleşme ile pay sahibine pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında borç yüklenemez.** Sermaye artırımında şirket primli hisse senedi çıkardığı takdirde, esas sözleşmede yer alması şartıyla pay sahibi sermaye artırımında rüçhan hakkını kullanmak isterse, pay bedelini primli olarak ödemek zorunda kalacaktır.

Yeni düzenlemede (Md.421) “şirketin tabiiyetini değiştirmesine değinilmemekte, buna karşılık gerekçede “(b) bendi *şirket merkezinin yurt dışına taşınması, yeni şirketin uyruğunun değişmesi hakkındadır*” denilmektedir.

c) Genel Kurulda karar alınabilmesi için, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oyunun gerekli olduğu haller (Md.421/3)

Yürürlükteki TTK’nda “*şirketin mevzuu veya nevinin*” değiştirilmesi için şirket sermayesinin en az 3’te 2 sini, ikinci toplantıda yarısını temsil eden pay sahiplerinin hazır bulunması ve mevcut oyların ekseriyeti ile karar verilmesi gerekirken (Md.388/2), yeni Kanunda;

- **Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi (Md.421/3a bendi)**
- **İmtiyazlı pay oluşturulması (Md.421/3b bendi)**
- **Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması (Md.421/3c bendi)**

ile ilgili genel kurul kararları için sermayenin en az yüzde 75’ini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oy vermesi aranmıştır. İzleyen toplantılarda da aynı nisap aranacaktır. (Md. 420/4)

Bu maddenin 2. ve 3. fıkralarında öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır (Md.421/4).

d) Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde belli konularda daha düşük nisabın yeterli olması (Md.421/5)

Yeni TTK'nunda ilk defa getirilen bu düzenlemeye göre pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde;

- **Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri (Md.421/5a bendi)**
- **Birleşmeye; bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar (Md.421/5b bendi)**

esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin varlığı ile toplanabilecek, bu nisabın toplantı süresince korunması koşuluyla, karar toplantıda bulunan oyların çokluğu ile alınabilecektir. İlk toplantıda bu nisaba ulaşamaz ise, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmayacaktır. (Md.418)

V. Pay sahibi olmayan temsilcinin genel kurulda oy kullanabilmesi. Aksinin kararlaştırılmasının geçersiz olması (Md.425)

Yürürlükteki TTK'na göre (Md.376) esas sözleşmede temsilcinin de mutlaka pay sahibi olması kararlaştırılabilecek iken yeni TTK'da (Md.425) "Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir" denilmiştir.

VI. Esas sözleşme değişikliklerinde imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantıları ve genel kurul kararının onanması (Md.454)

Yürürlükteki TTK'nuna göre "*umumi heyetçe, esas mukavelenin değiştirilmesine dair verilen karar imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını ihlal edecek mahiyette ise (Md.389) veya genel kurulca esas sermayenin arttırılmasına karar verilirse (Md.391)*"; genel kurulun kararından ayrı olarak imtiyazlı pay sahiplerinin özel bir toplantı yaparak karar vermeleri şarttır. Genel kurul kararı özel toplantıda onanmadıkça yerine getirilemez. İmtiyazlı pay sahipleri toplantısının çoğunluk sağlanamadığı için gerçekleşmemesi; sermaye artırımlarında imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlalinin dahi gerekmemesi, küçük bir azınlığı oluştursa dahi imtiyazlı pay sahiplerinin sermaye artırımlarını önleme gücünün bulunması gibi sakıncalar yeni TTK'nda giderilmiştir.

Yeni TTK'nuna göre;

- Sermaye artırılması halinde de, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesi şartı getirilmiştir (Md.454/1)
- Yönetim kurulu, imtiyazlı pay sahiplerinin en geç genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içinde toplantıya çağırır (Md.454/2).
- Özel kurul, imtiyazlı payları temsil eden sermayenin %60'nın çoğunluğu ile toplanır ve çoğunlukta karar verir. İmtiyazlı pay sahipleri haklarının ihlal edildiği sonucuna varırlar ise, karar gerekçeli bir tutanakla belirlenir, kararın on gün içinde yönetim kuruluna teslim edilmesi zorunludur (Md.454/3)
- Genel kurulda; imtiyazlı pay sahipleri esas sözleşmenin değiştirilmesine, %60 çoğunlukla katılmış ve ekseriyetle olumlu oy vermişler ise, özel toplantı yapılmaz (Md.454/4).
- Çağrıya rağmen; imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplanamaz –yüzde 60 çoğunluk sağlanamaz- ise, genel kurul kararı onanmış sayılır (Md.454/5).
- Yönetim kurulu, özel kurulun onaylamama kararı aleyhine ve olumsuz oy kullananlara karşı karar tarihinden itibaren bir ay içinde kararın iptali için dava açabilir (Md.454/7, 8)

F. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ VE TASFİYESİ İLE İLGİLİ YENİ DÜZENLEMELER.

I. Sona ermesi (Md.529)

Yürürlükteki Yasada 434. maddede sona erme sebepleri sayılmıştır.

Yeni TTK'nunda önemli değişiklik "**Anonim Şirket sürenin sona ermiş olmasına rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesi ile sona erer**" şeklindeki düzenlemedir (Md.529/a). Madde gerekçesinde "*(a) bendi ile 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar sona erdirilmiştir*" denilmiştir.

II. Haklı sebeplerle anonim şirketin feshi (Md.531)

Yürürlükteki Yasada; haklı sebeplerin bulunması halinde, anonim şirketin feshine imkan veren bir düzenleme yoktur.

Yeni TTK'nunda (Md.531); **haklı sebeplerin bulunması halinde sermayenin belli bir çoğunluğunu temsil eden – en az %10, halka açık anonim şirketlerde %5 – pay sahiplerin mahkemeden şirketin feshini talep hakkı kabul edilmiştir. Mahkeme fesih yerine, hisselerin gerçek değerini ödeyip; davacıların şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen diğer bir çözüme karar verebilir.**

Bu maddenin uygulanması sorun yaratabilecektir.

Madde gerekçesine göre;

- Birden fazla pay sahibi bir araya gelerek maddedeki oranı sağlayabilir veya esas sözleşme ile daha düşük bir oran kararlaştırılabilir.
- Haklı sebep Tasarıda tanımlanmamış, haklı sebeple ilgili örnek de gösterilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması Yargı kararlarına bırakılmıştır.
- İsviçre, öğretisinde – BK Md. 736 – genel kurulun bir çok kez kanuna aykırı biçimde toplantıya çağrılmış olması, azınlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kar payının düzenli azalması haklı sebep sayılmıştır. Buna karşılık varsayımlar ile olumsuz beklentiler haklı sebep sayılmamıştır.
- Haklı sebeplerin bulunmasına rağmen yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getiren mahkeme, fesih yerine fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerlerinin ödenmesine ve şirketten çıkarılmalarına veya başka çözüme karar verebilir. İsviçre öğretisinde mahkemenin kar dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceği, uygun yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmi tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilir.

III. Yeni TTK’unda anonim şirkete tasfiye memurları atanması, görevden alınması, yetkilerinin sınırlandırılması ve genişletilmesi ile ilgili yeni düzenlemeler (Md.536-539, 546)

- Şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde, tasfiye memuru mahkemece atanır (Md.536/3).
- Temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şarttır (Md.536/4). Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri bu şartları haiz değilse mahkeme uygun birini tasfiye memuru olarak atar (Md.537/3).
- Pay sahiplerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme tasfiye memuru kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar (Md.537/2)
- Tasfiye memurları, bir diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir (Md.539/1), tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; (Md 539/2) tasfiye memurlarının birden fazla olması halinde iki tasfiye memuru şirket unvanı altında imza atabilir (Md.539/3); tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden şirket sorumludur (Md.539/4).
- Tasfiye memurları ile pay sahipleri arasında çıkacak ihtilâflarda basit yargılama usulü uygulanır (Md.546).

IV. Ek tasfiye (Md.547)

Yürürlükteki Yasada Ek tasfiyeye değinilmemiş, yeni TTK'nunda Ek tasfiye ile ilgili bir düzenleme getirilmiştir.

Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının gerekli olması halinde, ilgililer, - son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar - mahkemeden bu ek işlemler sonlanıncaya kadar şirketin yeniden tescilini isteyebilirler. Bu talebi haklı gören mahkeme ek tasfiye için şirketin yeniden tesciline karar verir ve bu işlemleri yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir (Md.547).

Madde gerekçesine göre *zorunluluk yoksa ek tasfiyeye gidilemez*. Bu hüküm bağlamında şirketin yeniden sicile kaydedilmesini ve ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılacak başlıca durumlar gerekçede tek tek sayılmıştır. *Şirkete ait bazı aktiflerin dağıtım sırasında dikkate alınmaması; tasfiyeye ilişkisi özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış olan bir borcun şirket lehine çözülmesi; şirketin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılmasının söz konusu olması başka ek tasfiyeye gidilmesine örnek olarak gösterilmiştir.*

Madde gerekçesinde ayrıca, maddede yer almadığı halde *yeniden tescil isteminde bulunabilmesi ve ek tasfiye yapılabilmesi üç ana şartın gerçekleşmesine bağlıdır* denilmiş olup bu üç şarta göre ;

- *Yeniden tescil isteğinin korunmaya değer bir menfaate dayanması*
- *Yeniden tescil isteğinin amaca varmada tek yol olması*
- *Bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek,*

sicilden silme kararının iptalinin dava olunması gerekmektedir.

V. Tasfiyeden dönülmesi (Md.548)

Yürürlükteki Yasada; anonim şirketin tasfiyesinden dönülmesi ile ilgili bir düzenleme yoktur.

Yeni TTK'nunda tasfiyeden dönülmesi düzenlenmiş, şirketin tasfiyesinden dönülmesi bazı koşullarda kabul edilmiştir.

- **Anonim şirket sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararı ile sona ermiş ise**
ve
- **Pay sahipleri arasında şirket mal varlığının dağıtılmasına başlanmamışsa**

Genel kurul tasfiyeden dönülerek şirketin devam etmesini kararlaştırabilir. Ancak genel kurul kararının sermayenin en az yüzde atmışının oyu ile alınması gerekir (Md.548/1).

Keza

- **Şirket, iflasın açılması ile sona ermiş olmasına rağmen, iflas kaldırılmış ise veya iflas konkordatonun uygulanması ile sona ermiş ise şirket devam eder (Md.548/2).**

Madde gerekçesine göre;

- *Madde 6762 sayılı Kanunda bulunmayan, fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle doktrin ve Yargı tarafından benimsenip uygulanan bir hukuki müesseseyi düzenlemeye kavuşturmakta ve esaslarını benimsemektedir.*
- *Tasfiye esnasında kar dağıtımı yapılmış olması halinde, kar dağıtımı kararı, şirketin sona ermiş olmasından önce alınmış olması şartıyla tasfiyeden dönme kararını etkilemez.*
- *Tasfiyeden dönme kararı bir esas sözleşme değişikliği kararı değildir. Bu nedenle esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekmez. Şirket iflas kaldırılmış veya konkordatonun uygulanması ile sona ermiş ise, şirket yine varlığını devam ettirir. Diğer bir deyişle bu durumlar zımni birer tasfiyeden dönme hali sayılır.*

G. TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA 6103 SAYILI YASANIN ANONİM ŞİRKETLERLE İLGİLİ BAŞLICA MADDELERİ

I. Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmeleri (Md.20/3)

Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine (Md.2/3), daha sonra bu sisteme geçmelerine, sermayelerini arttırmalarına, kayıtlı sermaye tavanını yükseltmelerine, sistemden çıkmalarına veya çıkarılmalarına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak tebliğde düzenlenir.

II. Anonim şirketlerin esas sözleşmelerini yeni T. Ticaret Kanununa uyumlu hale getirmeleri (Md.22/1, 3)

Anonim şirketler esas sözleşmelerini 14 Şubat 2011 tarihinden itibaren on sekiz ay içinde – 14.08.2012 tarihine kadar – yeni T. Ticaret Kanununa uyumlu hale getirirler. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu süreyi bir yıl uzatabilir (Md.22/3). Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde, esas sözleşmedeki düzenleme yerine yeni T. Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanır (Md.22/1).

Bu konuda yapılacak genel kurullardaki toplantılarda 20/2. madde uygulanır. Diğer bir deyişle toplantı nisabı aranmaz, kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile alınır.

III. Tek pay sahipli anonim şirketler (Md.23)

Herhangi bir sebeple bir anonim şirketin tek pay sahibi varsa, bu kişi 01.07.2012 tarihinden itibaren on beş gün içinde, bu sıfatını adını, adresini, vatandaşlığını yönetim kuruluna noter aracılığı ile bildirir. Yönetim Kurulu tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kurulu tek pay sahibinin adını; yerleşim yeri ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirir. Aksi takdirde TTK 338. Maddesi uygulanacak, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumlu olacaktır. Bu madde yeni TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sebeple en az beş ortak yerine bir ortağın olduğu istisnai durumlarla ilgilidir. Buna karşılık pay sahibi sayısı daha sonra bire düşerse 23. Madde değil, doğrudan TTK 338. Madde uygulanacaktır.

IV. Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı (Md.24)

Yürürlükteki Yasada; pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarını önleyen bir hüküm yoktur. Yeni TTK'nunda ise genel kural pay sahiplerinin anonim şirkete borçlanmalarının yasaklanmasıdır (Md.358).

Pay sahipleri; yeni TTK'nunun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden önce anonim şirkete borçlanmışlar ise, bu tarihten itibaren üç yıl içinde nakdi ödeme yaparak borcu tasfiye etmek zorundadırlar. Bu süre içinde tasfiye gerçekleşmez ise pay sahibi üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır (Md.562/5).

Borcun tasfiye süresinin geçmesinden sonra pay sahibi şirkete borçlu olmaya devam ederse, şirketin alacaklıları, doğrudan şirkete borçlu pay sahibini takip edebilirler.

V. Yeni TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihteki Yönetim kurulu üyeleri ile ilgili düzenleme (Md.25)

Yeni TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri sürelerinin sonuna kadar göreve devam ederler.

Ancak tüzel kişinin temsilcisi olarak yönetim kurulunda bulunan gerçek kişi 01.07.2012 tarihinden itibaren üç ay içinde görevinden istifa eder. Onun yerine tüzel kişi ya da başkası seçilir.

Yeni TTK'nun yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık borcuna ilişkin madde, 01.07.2012 tarihinde görülmekte olan davalarda uygulanmaz. Özen ve bağlılık borcu 6762 sayılı Kanuna göre değerlendirilir. Bu tarihe kadar Yönetim Kurulu üyeleri aleyhine bir dava açılmamışsa veya kesinleşmiş bir mahkeme kararı yoksa, yönetim kurulunun özen ve bağlılık borcu yeni yasaya göre belirlenir.

VI. Esas sözleşme maddelerinde, genel kurulun toplantı ve karar nisaplarına madde numarası belirtilerek ya da belirtilmeksizin yapılan atıflar (Md.26)

Esas sözleşmelerinde bu tür hükümler bulunan şirketler; 01.07.2012 tarihinden itibaren 6 ay içinde esas sözleşmelerini yeni TTK'nuna

uygun hale getirmezlerse, yeni TTK'nun genel kurul toplantı ve karar nisapları hakkındaki hükümler uygulanır.

01.07.2012 tarihinden itibaren altı ay içinde yapılan genel kurul toplantılarında; 6762 sayılı Yasadaki nisaplar uygulanır. Daha sonraki tarihlerde yeni TTK'nundaki nisaplar göz önünde tutulacaktır.

Bir esas sözleşmede, yeni TTK'nunun 421. maddesinden daha ağır nisaplar varsa bunlar uygulanmaya devam olunur. Yeni TTK'nun 421. maddesinden daha hafif nisapların yerini ise 421. madde alır.

VII. Yürürlükteki TTK'nın ve yeni TTK'nın oy hakkı, oyda imtiyaz ve nama yazılı payların devredilmesinin sınırlandırılması ile ilgili maddeleri (Md.22, 28)

- Oy hakkı ve oy hakkının doğması ile ilgili 434. ve 435. maddeler kanunun yayımı tarihinden – 14.02.2011- itibaren on sekiz ay sonra – 14.08.2012 – yürürlüğe girer (Md. 28/1)
- Yeni TTK'nun kabul edilmesinden – 13.01.2011 – en az bir yıl önce - 13.01.2010 tarihine kadar - esas sözleşme ile bazı pay gruplarına tanınmış olan yönetim kurulu üyeliği için aday gösterme hakkı, TTK 360. maddesinin birinci fıkrasındaki sınırı – yönetim kurulu üye sayısının yarısı – aşsa bile müktesep hak sayılır. (Md.28/2).
- 479. maddenin birinci ve ikincisi fıkrasına aykırı esas sözleşmeler anılan kanunun yayını tarihinden -14.02.2011- itibaren üç yıl içinde – 14.02.2014 – bu fıkraya uygun hale getirilir (Md.28/3).
- 479. maddenin 2. fıkrasında belirtilen sınırı aşan sayıda oyda imtiyaz öngören esas sözleşme hükümleri, TTK'nun yayımı tarihinden -14.02.2011- 3 yıl içinde -14.02.2014 tarihine kadar-anılan fıkraya uyarlanır veya mahkemede anılan fıkrada öngörülen karar alınır. (Md.28/4)
- 479. maddenin 3. fıkrası 14.02.2011 tarihinden itibaren bir yıl sonra – 14.02.2012 – uygulanır denilmekte ise de, yeni TTK 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girdiğinden uygulanması mümkün değildir (Md.28/5).
- 28. maddenin 1 ve 3. fıkralarındaki sürelerde gerekli değişikliklerin ve uyarlamaların yapılmaması halinde; oyda imtiyazı düzenleyen esas sözleşme hükümleri geçersiz hale gelir ve esas sözleşmede öngörülen oya ilişkin imtiyazların tümü kanunen sona erer (Md.28/6).
- Nama yazılı payların devrini, ret sebeplerini göstererek veya göstermeyerek sınırlandıran anonim şirketler, 01.07.2012 tarihinden itibaren 1 yıl içinde – 01.07.2013 tarihine kadar – esas sözleşmelerini değiştirerek TTK 492 ila 498. maddelerine uygulanmak zorundadırlar. Aksi halde tüm sınırlamalar geçersiz hale gelir (Md.22/7).